

[1923]

I 90515

ČAROVNÉ PTÁČE

A JINÉ POHÁDKY

MAPSAL
JAN MILOTA.

ŠOLC A ŠIMÁČEK,
nakladatelská společnost s r. o. v Praze.

ILUSTROVAL J. KLIMÁNEK.

Tiskem Karla Šolce v Kutné Hoře.

Čarovné ptáče.

Mezi květinovými záhonky a skupinami ozdobných keřů a cizokrajných stromů v zámeckém parku vozila chůva po bílých cestičkách ve zlaceném kočárku malého chlapečka. Jeho nádherný oblek, dlouhé a pěkné kadeře, ale zvláště onen roztomilý kočárek budily jistě závist venkovských chlapců, ale větší závist — či spíše bol — pocítoval Dušan — tak se hošfk jmenoval — když viděl, jak oni venkovští hoši po návsi vesele pobíhají a skotačí.

Jak rád byl by dal svůj zlacený kočárek, svůj drahý oblek, ba i své krásné kadeře za to, aby se jen jedenkrát mohl s nimi volně proběhnouti a dosyta vydováděti!

Avšak to mu nebylo bohužel možno!

Byl stížen nemocí, a jeho slabé, chorobné tělko bylo připoutáno ke kočárku.

Jak smutný to osud pro chlapce!

Jednoho krásného dne opět zlatý kočárek s chorým Dušanem konal svou každodenní cestu okolo zámeckého rybníka, na němž patrně pro potěšení a zábavu churavého chlapce byly chovány labutě a divoké husy; a uprostřed na malém ostrůvku si hráli bílí králíčkové, a hrdličky hnízdily na stromech. Ale to vše již dávno nebavilo ubohého prince.

›Jeď dále, jeď dále do parku,« prosil chůvu, a tak jeli a jeli, dál a dále, až se dostali na samý konec parku, kde to už ani nevypadalo jako v zámecké zahradě, ale spíše jako v nějakém podivném lese.

Stromy byly tak husté a stály tak blízko sebe, že se větve jejich proplétaly a přes zanedbanou cestičku se jako dlouhé ruce natahovaly. Tady už nebylo pěkně upravených záhonků a květin uměle sestavených, zato zde rostly u samé stezky šťihlé a hrdé bodláky a ve stínu stromů širokolisté lopuchy a bujné devětsily.

A jaký zde byl podivuhodný klid a vůně, jak lehko se zde dýchalo, jak tělo okřívalo a duše zrovna křídla rozpínala!

Dušan si marně vzpomínal, kde by mu bylo tak krásně . . . Nemohl si vzpomenouti, ale to věděl určitě, že to v zámku přes všechnu jeho nádheru nebylo . . . Snad mu bylo tak krásně jen tenkrát, když mu dobrá babička vypravovala pohádky! . . .

›Jen dál! Jen dál!« opětně volal na chůvu, ale ta byla už unavena a odpovídala mrzutě:

›Vždyť už není dále skoro žádné pěkné cestičky — ještě se nám kočárek rozláme!«

»At!« odvětil se smíchem Dušan, »mně je bez-toho protivný! Ó, kdybych jen mohl běhat, však bych v něm ani minutku neseděl, ale proběhal bych celý park a každý koutek si prohlédl . . . Však co to? Slyšíš, Mášo, poslouvej!«

»Hm,« odvětila chůva, »nějaký pták!«

»Ale jak krásně zpívá! Nikdy jsem tak krásného zpěvu neslyšel. Kde asi vězí?«

»Kdož pak ví!« vece chůva, »necháme ptáčka ptáčkem a pojedeme raději domů . . .«

»Ale já bych ho tak rád uviděl, Mášo, je tamto v houštině — zavez mne tam —«

»Ale co pak myslíte, že ptáček bude na vás čekat? Dávno uletí —«

»Jen mne tam zavez,« prosí Dušan.

A Máša zajela s kočárkem do houštiny, odkud se tak zvučně a plně ozýval zázračný zpěv.

Sotva však rozhrnula husté clony větví, ztrnula úžasem . . .

Na drnové lávce seděl tam stařeček s dlouhými bílými vlasy i vousy, ale takový zdravý a červeňoučký, jako jablíčko a hrál si s malým roztomilým ptáčkem. Držel ho na prstě, a ptáček mu tak krásně zpíval, že bylo radost poslouchat . . .

Chůva ovšem hned větve spustila a ustoupila, aby neznámému starci nebyla na obtíž. Ale princ již zahlédl stařečka s bílými vlasy a vousy a mermomocí chtěl dovnitř houštiny k milému stařečkovi. Chůva mu tedy vyhověla a zajela s kočárkem dovnitř, ale běda! Sotva se objevil Dušan před stařečkem, jakoby

nějakým kouzlem zasažen, milý ptáček rázem ztlchl a svěsil smutně hlavinku. Dědeček pohleděl na churavého chlapce, zakýval, jako by rozuměl, proč ptáček umkl a zesmutněl, a pravil:

»Co chcete ode mne v této samotě?«

»Ach, dědečku,« zvolal Dušan, dosud čarovným zpěvem okouzlený, »prosím, dejte mi toho krásného zpěváčka.«

»A co ty mi za něj dáš, princí?« smál se dědoušek.

Dušan se ovšem zarazil, ale brzy se vzpamatoval a nabízel dědouškovi svou zlatem vyšívanou čapku s drahocennou kožíšinou a krásným pérem, potom své nejmilejší hračky, ba i svůj pozlacený kočárek.

»Toho všeho mi není třeba,« vrtěl hlavou dědoušek usmívaje se stále, »a kromě toho můj krásný ptáček-zpěváček stojí za mnohem více, ba abych ti, milý hošku, řekl pravdu: není možno ničím na světě ho nahraditi a zaplatiti, neboť kdo toto čarovné ptáče má, cítí se šťasten a spokojen, a kdyby i nakrásně byl nemocen, zanedlouho se zcela pozdraví. A přece si tohoto ptáčete mnozí lidé dosti neváží, a tento právě asi někomu ulétl a přilétl sem ke mně. Poněvadž pak vidím, že bys ho mohl dobře potřebovat, dám ti jej úplně zdarma, slíbíš-li mi, že ho budeš vždycky co nejlépe opatrovat.«

Dušan to ovšem radostně slíbil, a stařeček posadiv mu ptáčka na kočárek, pojednou v houštině zmizel...

Dušan ve svém kočárku jel domů, ale byl mnohem šťastnější a spokojenější než dříve. Ptáčka držel v ruce, a kdykoli ho pohladil po lesklém peříčku, vždy mu jiskra radosti proběhla celým tělem. A ptáček

poskakoval po hedvábné pokrývce, i na rameno princovo si vyskočil a zpíval a zpíval téměř neustále.

Mnoho rozličných ptáků bylo v zámeckém parku, ale žádný z nich tak pěkně nezpíval jako tento. Dušan při jeho zpěvu zapomínal docela i na svůj neblabý neduh, a bylo mu tak voino, jako by nový život probíhal celým jeho tělem. Po dlouhé době začal se opět smát, ba i zpívat i zkusil, a byl by nejraději vyskočil ze svého kočárku a běhal jako chlapec venku na návsi — ale chůva ovšem nedovolila.

Tak se dostali šťastně zpět do zámku, a smutná maminka se velmi podivila neobyčejné veselosti a čilosti Dušanově, a ještě více se zaradovala, když jí hošík se smíchem vypravoval své veselé dobrodružství. A když konečně i čarovný ptáček zazpíval, zdálo se jí nejinak, nežli jako by v dosavadní temnotě, jež jí dosud neustále obklopovala, se pojednou rozsvěcovaly hvězdy... Vypyťovala se ho znova a znova na nejmenší podrobnosti oné zvláštní příhody a na onoho záhadného stařečka, o němž nikdy neslyšela a o jehož přítomnosti v jejích zámeckém parku neměla ani potuchy... Domnívajíc se v první chvíli, že snad Dušan v kočárku usnul a že se mu něco o podivném stařečkovi zdálo, vypytávala se stranou i chůvy, ale chůva do nejmenších podrobností potvrdila všechno, co chlapec vypravoval.

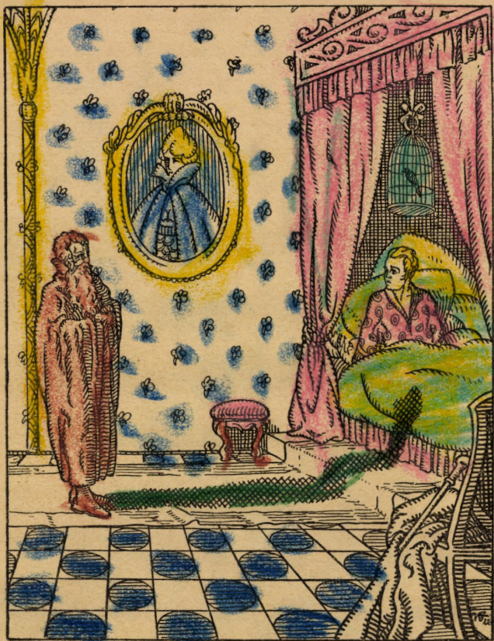
Tu napadlo starostlivou matinku, aby se sama přesvědčila a vyhledala onoho podivného stařečka. Za tím účelem vyslala tajně své služebníky do oné části parku, aby ho hledali. Tito, jak pravili, prolezli

každou skulinu, ale po záhadném stařečkovi nena-
lezl nikde ani nejmenší stopy. Z toho vyrozuměla
paní kněžna, že se zde jeví působení vyšších moc-
ností, a děkovala bohu . . .

Od té doby se Dušan bavil téměř výhradně jen
s čarovným zpěváčkem, jenž se mu stal nade vše
milým společníkem. Aby se nemusil ani v noci od
něho odloučiti, dal mu zhotoviti překrásnou zlacenou
klec, kterou pověsil nad své lůžko tak, aby první
paprsky vycházejícího slunka pozdravovaly milého
ptáčka. Tu se ovšem stávalo, že sotva slunečko
vyšlo, rozvlnila se komnatou uchvacující píseň ne-
beského pěvce, a Dušan se na svém bělostném lůžku
probouzel a již také čile z postele vyskočil a sám se
ustrojil! Co jindy dalo práce, než ho chůva dostala
z teplých peřin a nežli ho ustrojila — nyní býval
dříve vzhůru než ona!

A to vše bylo dílem tajemného ptáčete; neboť od
oné šťastné hodiny, kdy po prvé uslyšel jeho rozkošný
zpěv, vedlo se churavému chlapci lépe a lépe, zota-
voval se na těle i na duchu, nevybíral si jako dříve
v jídlech, ale jedl s chutí vše a sílil, až konečně
začal pomalu s hůlkou přecházeti, potom volně
choditi a konečně běhati a parkem se po libosti
proháněti, ba s ptáčkem, jenž ho ani na okamžik
neopouštěl, přál si i lítati. Nepotřeboval již ani chůvy,
ani zlatého kočárku, jenž musil býti odnesen, aby
princi nepřipomínal neblahých časů jeho choroby.

Tak uplynulo léto, ach, jak krásné léto! Bylo to
první šťastné a blažené léto Dušanovo, kdy po prvé
zdráv a vesel užíval šťastné doby své mladosti!

»Milý princi, daroval jsem ti převzácné ptáče . . .«

Ale den za dnem příliš rychle ubíhal, a zlaté léto se schýlilo k sychravému a truchlivému podzímku. Slunce svítilo mdle a hřálo vlažně, ba mnohdy se po kolik dní ani neukázalo, a chladný vítr západní v korunách stromů kvílel svou podivnou píseň, a smetal s cestiček opadálé listí na hromádky, jež zase hněvivě rozhazoval.

Smutno a nevlídno bylo na venkovském sídle knížecí rodiny, a rodiče, nyní tak šťastní a veselí, se vrátili se zdravým synáčkem do města.

Tam se Dušan musil nyní plně učit, aby dohonil, co dlouhou, neblahou nemocí byl zameškal. Nečinilo mu to však velkých obtíží, byla to práce radostná; neboť vzácný ptáček ho nejen neopouštěl, ale svým rozkošným zpěvem mu dodával chuti k práci; že mu všechno šlo hravě, vše ho těšilo, a činil podivuhodné pokroky, z čehož se rodiče i učitelé velmi radovali. Jaký div, že princ milého ptáčka, jenž ho činil tak blaženým, věrně choval a jako oko v hlavě bedlivě ošetřoval . . .

Tak plynula léta, a z malého prince se stal štíhlý a uhlazený »mladý pán,« dědic rozsáhlých statků knížecích. Ukončil svá studia a vydal se na cesty do dalekých krajů. Rozumí se, že roztomilý ptáček ho ve své zlaté kleci všady provázel, a princ se mnohdy zdálo, že by bez něho ani na chvíli nebyl spokojen a šťasten, ba že by ho na světě nic ne-
ěšilo.

Po čase se vrátili domů, a princ Dušan vstoupil do veřejného života. Všestranné vzdělání, vznešený rod i nesmírné bohatství otvíraly mu cestu do nej-

vyšší společnosti, a všude byl přijat s otevřenou náručí. Paní Štěstena, vysypavši mu k nohám svůj roh hojnosti, otevřela mu dokořán brány rozkoše a zábav, jejichž omamným vírem byl mladý pán za krátkou dobu tak opojen, že na vše ostatní, ba i na svého zamilovaného zpěváčka nevděčně zapomínal. Všechn svůj čas věnoval veselé společnosti, a nestačil-li bílý den i noci ochotně nastavoval, aby hodně užili zábav a kratochvílí . . .

Ubohý ptáček nyní po celé dny sedával v komnatě princově opuštěn a nikdo již nezaslechl jeho překrásného zpěvu. Smutně zíral na svého milého pána, jenž se po nocích probdělých unaven navracel a těžce na lůžko dopadaje krásné jarní dni prospával, místo aby jako druhdy se svým ptáčkem je ve volné přírodě trávil a v nevinných radostech prožíval.

A když se konečně s těžkou hlavou a ještě jako zmámen probouzel, býval hrozně mrzut a sám s sebou velmi nespokojen. Nejlepších pokrmů a nápojů se sotva dotkl a svého zarmouceného zpěváčka ani si nevšímal. A přece-li někdy, vzpomínaje s bolestí na rozkošné, ztracené chvíle, kdy se cítil tak volným a blaženým, chtíval, aby ptáče opět zapělo své osvěžující a uzdravující písně, tu obyčejně ptáček seděl se sklopenou hlavičkou jako churavý a nevydal ze sebe ani jediného hlásku. Tehdy se princ zlobil a opovrhoval ptáčkem, svým nejlepším druhem, zapomínaje, že sám je vinen tímto smutným stavem. Tak se sobě stále více odcizovali, a čarovný zpěv ptáčkův se neozval již nikdy . . .

Jednoho dne přišel princ ještě později než obyčejně domů. Líbezná Zora již dávno růžovými prstíky odhrnula mlžnou záclonu nebes a propustila jasné slunce na blankyt nebeský. Celá komnata princova tonula ve zlaté záři, ale ospalému princovi se to protivilo, a spustil hned těžké záclony oken, aby ani jediný paprsek sluneční nemohl vniknouti do jeho komnaty. Potom se vrhl na lože a brzy usnul. Ale spánek jeho byl velmi nepokojný. Neustále se převaloval se strany na stranu a těžce vzdychal, jako by byl trápen těžkými sny . . .

Náhle odhodil peřinu a usedl. Jeho vytřeštěné oči zíraly zděšeně ke dveřím, jež se zvolna otevřely a v nichž se náhle objevil stařeček s bílými vlasy i vousy, ale takový zdravý a červeňoučký jako jablíčko.

A div divoucí! Ptáček najednou zatřepetal radostně křídly a zpíval tak krásně, že bylo radost ho poslouchati, ale ubohý princ ho snad ani neslyšel, neboť se ani nepohnul a upíral ztrnule své zkalené oči na stařečka.

Ten stále vlídný a usměvavý přistoupil až k loži princovu a pravil:

»Milý princ, daroval jsem ti převzácné ptáče, poněvadž jsem se slitoval nad tvou ubohou mladostí. Nežádal jsem za ně nic, jen slib, že je budeš věrně opatrovat i šetřit. Bylo to ve tvém vlastním zájmu a přece jsi lehkomyslně svého slibu zapomněl a jemu nedostál. Nebylo ti líto ubohého ptáče, jež tě zlé choroby zbavilo a tolik dobrého ti prokazovalo. Pohled jen, jak je tvou vinou zmořeno a utrá-

peno! Nahlédneš, že nemohu připustit, aby tvou nedbalostí zde zahynulo, a proto dovolíš, abych si své ptáče opět odnesl.«

A řka to přistoupil ke kleci, otevřel, a ptáček mu radostně skočil na prst. A stařeček, drže pějící ptáče na prstě, zvolna se vzdaloval, až byl u dveří . . .

Tu se princ teprve vzpamatoval a uvědomiv si, co se děje, pln úzkosti se jal z plna hrdla křičet: »Zloděj! Zloděj!«

Hned přiběhli služebníci a ulekaně se ptali prince, co se stalo.

Princ jim vše pověděl, ale marně se sháněl po zloději; nikdo ho ani okem nespapřil.

Tu poznali, že to s mladým pánem není v pořádku, a poslali pro lékaře.

»Má velkou horečku,« pravil lékař, »a co vypravoval, byl asi pouhý sen.«

»Ale ptáče je pryč,« namítala paní kněžna.

»Mohlo uletět, vždyť jsou dvířka klece otevřena,« odvětil lékař, »ostatně uvidíme. Snad se ptáče najde, nebo se samo vrátí.«

»Kéž by se tak stalo,« povzdechla paní.

»Což vám na tom ptáčku tolik záleží?« podivil se lékař. »Myslím, že hlavní je, aby se princ opět uzdravil, což, doufám, se brzy podaří.«

»Bez toho ptáče nikdy,« podotkla kněžna zcela určitě.

Lékař na ni pohlédl překvapeně a nedůvěřivě. Vida však, že to myslí vážně, pravil:

»Opatříme tedy ptáčka jiného, zrovna takového,«

sliboval a skutečně druhého dne přinesl velikou knihu, ve které byli vyobrazeni ptáci z celého světa.

A tak hledali den první, potom druhý a třetí, ale nemohli takového ptáčka v celé té veliké knize nalézt. Pokaždé, kdykoli našli podobného a už mysleli, že mají vyhráno, ukázali obrázek prince, ale ten pouze zavrtěl smutně hlavou a povzdechl:

»Ten to není!«

Konečně viděli, že marně hledají, a že takového ptáka na celém světě není, že to tedy bylo něco zvláštního. Proto lékař pozvedl ukazováček a pravil vážně: *Rara avis in terris**)

A vzav knihu odešel.

Princ po několika dnech se tak dalece zotavil, že mohl opustit lůžko, a poněvadž venku bylo velmi krásně, vyšel si do parku. Chtěl se sám podívat, nespát-li někde svého vzácného ptáčka, ale marně hleděl po stromech a naslouchal zpěvu různého ptactva. Jeho ptáčka tu nikde nebylo — —.

Také starý kníže pán i paní kněžna hledali téměř celé dni v parku zmizelého ptáčka, ale marně. Tu slíbili velikou odměnu tomu, kdo vzácného uprchlíka přinese, a tak všechno služebnictvo v prázdných chvílích se nezabývalo ničím jiným, nežli hledáním drahocenného ptáčka. Ba, když se to dále rozhlásilo, i lidé ze vsí vúkolních po polích, lukách i lesích pátrali po ptáčeti a zmařili tím mnoho drahocenného času. Vyskytl se také jakýsi taškář, který se snažil prince podstrčití ptáka nepravého, ale nepodařilo se

*) Vzácný pták na zemi.

mu to: Princ hned, jakmile spatřil ptáčka, máchl rukou nevrle a pravil: »Ten to není!«

A tak odešel podvodník s hanbou ze zámku, jsa ještě rád, že ho nestihl zasloužený trest.

Panstvo, nahlížeje konečně marnost svého namáhání, vzdalo se všeho hledání, a princ se po krátké době, ač nebyl zdrav, oddal opět svému bývalému nočnímu životu.

A tak se musily po čase dostavití zlé následky.

Mladý pán upadl do těžké nemoci a dlouhou dobu kolísal mezi životem a smrtí. Ale díky pokročilému umění lékařskému a pečlivému ošetřování staré paní kněžny přece ho smrt ušetřila a propustila ho ze svého objetí... Ale princ byl zbaven všech sil a v tak žalostném stavu, že ho lékaři musili poslati do lázní.

Avšak ani lázně mu nepomohly, a když se mladý pán navrátil, byl opět oním politováníhodným churavcem jako v dobách prvního mládí...

Od té doby, co zmizel vzácný ptáček, s nímž mu bylo tak blaze, pocítoval Dušan onu ztrátu denně bolestněji. A jako dříve byl vesel a nic ho nedovedlo zarmoutiti, poněvadž kouzelný zpěv podivného ptáčka každý smutek hned zaplašil, tak byl nyní neustále smuten a nic ho nedovedlo na světě potěšiti. Ani velké bohatství, krásný zámek se řadami nádherných pokojů, lány polí, luk a lesů, ani krásný park se záhony květin, skupinami vzácných keřů a cizokrajných stromů, s králíčky a labutěmi — nic, pranic ho netěšilo, a toužil jen po zmizelém ptáčku, ač věděl, že marně.

A tak opět jednoho májového večera jel pozlacený kočárek po bílé cestičce okolo zámeckého rybníka, ale nesedělo v něm dítě se zlatoskvoucími kadeřemi, a nevezla ho také chůva. V kočárku seděl předčasně sešlý mladý pan hrabě, s bílými vlasy a s tvářmi bledou a vpadlou. A za kočárkem kráčel premovaný lokaj....

»Což mě budeš pořád vozit okolo té vody?« zvolal hrabě nevrle. »Jeď přece také jednou dále do parku!«

A hrabě máchl rukou, ale vtom přerušil prudký kašel další jeho slova....

Sluha tedy zabočil s kočárkem na vedlejší cestičku a jel dál a dále, až se dostal na konec parku v ona místa, kde se druhdy princ zjevil stařeček.

Pan hrabě si vzpomněl na onu příhodu a poručil sluhovi, aby zajel s kočárkem do houštiny....

A hle! Tam opět seděl na lávce stařeček s bílými vlasy a vousy, ale takový zdravý a červeňoučký jako jablíčko, a hrál si s malým roztomilým ptáčkem. Držel ho na prstě, a ptáček mu tak krásně zpíval, že bylo radost poslouchati.

Hrabě překvapením ztrnul, ale zároveň cítil, jak mocně se mu srdce zachvělo radostí! V očích mu rázem zazářil mocný záblesk naděje, že opět má vyhlídku na uzdravení....

Ó, jak by byl rád aspoň několik okamžiků poslouchal zpěv kouzelného ptáčka, ale běda! jak zašumělo křoví a zachrastily pod koly kočárku suché větvičky, ptáček rázem umkl a svěsil hlavičku.

Pan hrabě vztáhl ruce prosebně a zvolal vroucně:

»Ó, dejte mi toho ptáčka, dědečku!«

Děd se usmál a pravil:

»A co ty mi za něj dáš!«

Hrabě se tentokráte nezarazil, ani nerozmýšlel, ale pravil ihned bez rozmyšlení:

»Všecko co mám, si vezměte, jen toho ptáčka mi dejte!«

Ale dědoušek, stále se usmívaje, zavrtěl bílou hlavičkou.

»To všecko nic není,« pravil, »můj ptáček stojí za více, ba nelze ho zaplatiti ani poklady celého světa tomu, kdo ho jednou ztratil!«

»A já jsem ho ztratil navždy,« povzdechl hrabě, a slzy mu vyhrkly z očí....

Ale poněvadž se tonoucí i stěbla chytá, napadlo hraběte, že by si mohl snad přece takové ptáče opatřiti odněkud z dalekých krajín, kdyby jen znal jeho jméno... I zaprosil dědečka:

»Prosím vás, dědoušku, řekněte mi aspoň, jak se to vzácné ptáče jmenuje?«

»Zdraví!« odvětil děd a zmizel.

O třech sestrách.

I.

Na horách byla chudá vdova a měla tři dcery. Jednoho dne je zavolala a povídá:

»Jsem již stará a nemocna — a nemohu vás uživiti. Musíte někam do služby...«

Děvčatům se ovšem nechtělo. Radila se, radila — až konečně, že půjde nejstarší. Jmenovala se Baruška.

Svázala si tedy svůj raneček a šla se s churavou matkou rozloučit.

Matka jí povídá:

»Tak jdi s Pánembohem, a tady máš kousek plátna. Budeš vyšívati šáteček a když budeš vyšívati, budeš na mne vzpomínati...«

Ještě jí dala mnoho napomenutí, aby byla hodná a nikdy nezahálela, potom jí udělala na čelo křížek, a sestry ji vyprovodily hodný kus cesty...

Potom šla sama nazdařbůh, až přišla do velkého

a hustého lesa. Tam se jí cesta ztratila, že nevěděla kudy kam. A že už byl večer a ona byla velmi unavena, usedla si na mech pod nějaký hustý strom a dala se do jídla. Myslíla si, že zítra jistě někam přijde, kde dostane službu, a proto snědla vše, co u sebe měla a nenechala na mechu ani pár drobečků. Potom si položila pod hlavu svůj malý raneček a brzy bezstarostně usnula jako doma ...

V noci pak přišla ke stromu lesní zvířátka, zajíc, veverka a ježek, a hledala, není-li tam něco na zoubek. Ale nenalezla ani drobečku, a zajíc povídal :

»Škoda, že nám tu nic nenechala! Já bych jí byl ukázal cestu z tohoto hustého lesa.«

Veverka pak pravila :

»Já bych jí byla řekla, že s nejvyššího stromu je k polední straně vidět krásný zlatý zámek, kde by dostala dobrou službu —«

»A já,« doložil ježek, »bych jí poradil, aby se v tom zámku ničeho nedotýkala, zvláště pak zakletého stromu, z kterého vyskakují dlouhé prsty, jež uchopí každého, kdo se stromu dotkne — —«

Zvířátka odešla a Baruška spala a spala, a nevěděla nic, co si zvířátka povídala.

A když se druhého dne hodně pozdě probudila, nevěděla zase, kudy kam, a bloudila lesem nazdařbůh až do večera.

Tu zaslechla překrásnou hudbu. I šla bez váhání v tu stranu a přišla na velikou louku, kde stál uprostřed zahrad krásný zámek jako ze zlata.

Před zámkem seděla vznešená paní a vlídně se usmívala.

Baruška si dodala srdce, přistoupila k ní a prosila o službu.

Paní pokynula a řekla:

»Pojď se mnou!«

A zavedla ji do rozkošné zahrady, kde stál podivný zakletý strom mající podobu lidského těla: Na širokém trupu seděla ohromná hlava, obrostlá huňatým mechem. Dole se rozděloval trup ve dvě tlusté nohy, jako žulové sloupy, z nichž vybíhaly dlouhé kořeny, jež se jako prsty zarývaly hluboko do země. Přčetné větve se jako křivolaké, podivné zkroucené ruce natahovaly na všechny strany a — což bylo nejpodivnější — byly ověšeny drahocennými šperky a hedvábnými stuhami všech barev, že se podivný strom třpytil a zářil zdaleka.

Baruška ovšem nic podobného dosud nespatřila a stála tu jako ztrnulá.

»Nuže, jak se ti to líbí?« usmála se paní.

Baruška jako by se najednou probudila z krásného sna, zvolala:

»Ach, to je krása!«

A hluboce si povzdechla —

Paní pravila:

»Chceš-li vstoupit do mé služby, budeš se mít dobře a nebudeš nic dělati. Jedinou povinností tvou bude hlídati a ošetřovati tento strom. Ale měj se na pozoru a nevztahuj ruky své po věcech, jež visí na větvích, sice bude s tebou zle. Jinak se nemáš čeho obávat, necháš-li jen věci na pokoji.«

»Buďte, paní, bez starosti, ničeho se ani nedotknu,« slibovala Baruška.

»Dobře tedy. Dělej si své a měj se dobře. Za nějaký čas přijdu sem opět, a dostaneš za odměnu kterýkoli šperk, jež si vybereš.«

A s těmi slovy zmizela.

Baruška tedy hlídala a ošetřovala strom, obírala ošklivé housenky a oškrabovala mech a lišejníky, jež narůstaly přes noc vždy znova a znova. Ale brzy ji toto jednotvárné zaměstnání omrzelo, a měla dlouhou chvíli. Mohla ovšem vyšívati šáteček, jak jí uložila matka, ale Baruška si na to ani nevzpomněla a raději myslila na to, který šperk by si vybrala. Chodila denně okolo stromu, pohlížeje a hledaje, ale nemohla a nemohla se rozhodnouti, poněvadž jeden šperk byl krásnější druhého. To bylo snad to jediné, co ji mrzelo, neboť jinak se měla velmi dobře. Neviditelní sluhové ji každodenně posluhovali a jídla i nápoje jí přinášeli. Jedla dobře, spala na hedvábných poduškách a měla nejkrásnější sny. Jednou se jí dokonce zdálo, že je královnou a že si připíná na čelo skvostnou démantovou čelenku ...

Následkem toho, když druhého dne se opět procházela okolo stromu, rozhodla se pro démantovou čelenku velké krásy a ceny. Byla by ráda zkusila, jak jí bude k jejím černým kadeřím slušeti, ale bála se po ní sáhnouti. Dlouho se přemáhala, až konečně jednoho dne, zapomenuvši se, vztáhla ruku po drahocenném skvostu.

Ale sotva se ho dotkla, proměnila se větev v ruku, z níž se vymrštilo pět dlouhých prstů, jež se jí okamžitě jako oškliví hadi ovíjely kolem ruky a svíraly ji nemilosrdně. Čím více rukou škubala, tím více ji

ohavné drápy svíraly, takže se jala ze všech sil křičet a naříkat.

Vtom již se objevila paní a pravila:

»Co jsi to učinila? Teď budeš za trest pást husy!«

A zavedla ji na velikou louku, kde se páslo nesmírné hejno hus, jež svou novou pasku přivítaly hlučným kejháním.

II.

Doma zatím bylo všem velmi divno, že Baruška nic nepíše, a stará churavá matka poměla mnoho starostí, přemýšlejíc dnem i nocí, co by se jí mohlo přihodit. Stále na ni myslila, stále o ní mluvila; dni promodlíla, noci proplakala a den ze dne víc a více litovala, že ji kdy z domu pustila.

Druhé dvě sestry ovšem staré matky litovaly a byly by samy rády věděly, jak to s Baruškou dopadá, ale nebylo nikoho, kdo by jim byl nějakou zprávu podal.

Tu pravila prostřední sestra Lída:

»Takhle to už, maminko, dále nejde. Vy se jen trápíte a život si ukracujete, a my se nemůžeme na to už dívat. Tak jsem se rozhodla, že se půjdu podívat za Barunkou. Buďto ji najdu a podám vám do roka zprávu, nebo se nevrátím. —«

A chystala se hned na cestu.

Matka jí povídá:

»Tak jdi tedy s pánembohem, a tady máš taky kousek plátna. Budeš vyšívat šáteček a když jej budeš vyšívat, budeš si na mne vzpomínat.«

Dala jí ještě napomenutí, aby byla hodná a nikdy nezahálela, potom jí udělala na čelo křížek, a sestra jí vyprovodila hodný kus cesty.

I šla potom dále sama nazdařbůh, až přišla do toho velikého a hustého lesa. Tam se jí cesta ztratila, že nevěděla, kudy kam.

A že už byl večer, a byla velmi unavena, usedla si na mech pod nějaký hustý strom a dala se do jídla. Myslíla si, že zítra jistě někam přijde, kde se jí dostane služby, a proto snědla vše, co u sebe měla, a nenechala na mechu ani pár drobečků. Potom si položila pod hlavu svůj malý raneček a brzy bezstarostně usnula, jako by byla doma.

Když pak vyšel měsíc, přišla ke stromu lesní zvířátka, zajíc, veverka a ježek, a hledala, není-li tam něco na zoubek, ale nenalezla ani jediného drobečku, a zajíc pravil:

»Škoda, že nám tu nic nenechala! Byl bych jí ukázal cestu z tohoto hlubokého lesa —«

Veverka pak pravila:

»Já bych jí byla řekla, že s nejvyššího stromu k polední straně je viděti překrásný zlatý zámek, kde by dostala dobrou službu.«

»A já,« doložil ježek, »bych jí byl poradil, aby se v tom zámku ničeho nedotýkala, zvláště pak zlatené krabice, v níž je červený kohoutek —«

Potom zvířátka odešla, a Lída spala a spala, a nevěděla nic, co si povídala.

A když se druhého dne hodně pozdě probudila, nevěděla zase kudy kam, a bloudila lesem nazdařbůh až do večera.

Zdvihla hlavu a spatřila veverku.

Tu zaslechla překrásnou hudbu. I šla v tu stranu a přišla na velikou louku, kde stál uprostřed zahrad nádherný zámek — z dál se třpytil jako ze zlata.

Před zámkem seděla vznešená paní a vlídně se usmívala.

Liduška si dodala srdce, přistoupila k ní a prosila o službu.

Paní pokynula a řekla:

»Pojď se mnou!«

A zavedla ji do krásného zámku. Tam byl prostorný sál, kde na podstavcích, věšácích a skříních bylo rozvěšeno a v přečtených krabicích uloženo množství krásných obleků hedvábných, aksamitových, mušelinových, stříbrem i zlatem vyšívaných a vzácnými krajkami a drahými stuhami ozdobených.

Lída co živa nic takového nespátřila a mohla na té kráse oči nechat.

»Nuže, jak se ti to líbí?« ptala se paní.

Lída si jen hluboce povzdechla a zašeptala: »Ach, jak je to všechno krásné!«

Paní pravila:

»Chceš-li u mne zůstat, nebudeš mít nic jiného na práci, nežli hlídati a oprašovati tyto šaty. Ale měj se na pozoru a nesahej na ně, tím méně, aby ti nepadlo snad otvírati tyto krabice! Jinak bude s tebou zle!«

»A co se mi stane?« zvědala Lída.

»Ani se neptej!« usmála se paní, »konej jen svou povinnost a nemáš se jinak čeho bát. Za čas přijdu opět a uvidím-li, žeš dobře sloužila, dám ti za odměnu oblek, který si sama vybereš.«

A s těmi slovy paní zmizela.

Lída tedy hlídala a oprašovala pestrým smetáčkem krásné obleky a tajemné krabice. Ráno, v poledne i večer přicházeli neviditelní služebníci a přinášeli jí jídla i nápoje, a při tom hrála tajemná hudba.

Lída byla velmi spokojena, jen to se jí nelíbilo, že každého dne obleky i krabice znovu byly zaprášeny a musila je znova oprašovat. Brzy ji omrzela tato jednotvárná práce, a měla dlouhou chvíli. Mohla si ovšem vyšívati šáteček, jak jí matka uložila, ale Lída si na to ani nevzpomněla, a raději mysli na to, který oblek by si vybrala. Denně obcházela stojany a věšáky, otvírala skříně a okukovala i krabice, ale nemohla se nikterak rozhodnouti, poněvadž jeden oblek byl krásnější druhého.

To jí ovšem netěšilo, ale za to jí velmi lahodilo odpočívati na měkkých hedvábných poduškách, kde mívala nejkrásnější sny.

Jednou se jí dokonce zdálo, že měla ohnivé šaty jako krásná Zora, a druhého dne jala se takových šatů hledati, ale nenalezla takových v celé té spoustě obleků.

»Jistě budou v některé z těch krabic,« řekla si a jala se prohlížeti všechny krabice. Konečně přišla na krabici ohnivým zlatým papírem polepenou.

»Ta je to a žádná jiná!« pomysli si a hned pocítila mocnou touhu, záhadnou krabici otevřít. Již vztahovala po ní ruku, ale vtom si šťastnou náhodou vzpomněla na ubohou starou matičku, a ruka jí klesla.

Vtom se ozvala odkudsi tak dojemná hudba, že Lídě vyhrkly z očí slzy, a odešla raději ze sálu, umiňujíc si, že na svůdnou krabici již ani nepohlédne.

Ale nedalo jí to, a druhého dne byla u krabice zase, prohlížeje ji se všech stran. To se opakovalo několik dní, až konečně Lída podlehla své žádostivosti a krabici rázem otevřela.

Ale běda! Sotva nazvedla víko, vylétl z krabice malý červený kohoutek, jenž usednuv na okno jal se zvučně a pronikavě kokrhati. Jeho hlas zněl po celém zámku jako zvuk polnice.

Lída se velmi polekala a chtěla nešťastného kohoutka chytit, ale ten lítal divoce sem a tam, převracel stojany i věšáky, shazoval krabice a nadělal brzy takové spousty, že bylo hrůza se na to podívat. Přitom neustále křičel, až uši zaléhaly.

Vtom se objevila paní, chytila kohoutka, zavřela ho opět do krabice a pravila Lídě:

›Co jsi to učinila? Teď budeš pásti mé kozy!«

A poslala ji do ohrady, kde ji množství koz přivítalo hlasitým mečením...

III.

Když uplynul rok a sestry se nevracely, stará churavá matka div si nezoufala.

I pravila konečně nejmladší dcera Jiřina:

›Milá maminko, takhle to nejde. Vy byste se k smrti utrápila. Nezbyvá, než abych šla za sestrami!«

›Ale co si já ubohá tu sama počnu?« bědovala stařenka.

›Nic se nestarejte,« odvětila Jiřina, ›požádala jsem

sousedku. aby k vám dohlédla a trochu mě zastala. Však se brzy vrátím !«

»Nuže, když není jiné rady ani pomoci, jdi s pá-nembohem a buď vždy pamětliva mých dobrých na-pomenutí.«

»Nic se o mne nebojte, však se neztratím !« usmá-la se Jiřina.

»A vezmi si zde ten kousek plátna, můžeš v práz-dné chvíli vyšívati šáteček !«

»Ano, ano, a když budu vyšívati, budu na vás vzpomínati, a to mne jistě ochrání ode všeho zlého !«

Jiřina si přichystala raneček a rozloučivši se s do-brou matičkou vydala se odhodlaně na cestu.

Šla cestou, kudy šly její dvě sestry, a tak přišla také do toho velkého a hustého lesa. Tam se jí cesta ztratila, a nevěděla, kudy kam ...

Že byl večer a byla velmi unavena, usedla si také na mech pod onen hustý strom a dala se do jídla. Ale protože nevěděla, dostane-li se brzy z toho lesa ven a přijde-li někam, kde se jí dostane služby, snědla jen polovici jídla a nechala ještě kolem množ-ství drobečků pro malá lesní zvířátka.

Potom si položila pod hlavu svůj malý raneček, ale neusnula a měla dobrý pozor, co se bude kol-kolem dít.

Když pak vyšel měsíc, přišla ke stromu lesní zvi-řátka, veverka, zajíc a ježek, a když si sesbírala dro-bečky, a do syta se najedla, pravil zajíc :

»Já jí ukáži cestu z tohoto hlubokého lesa.«

Veverka pravila :

»Já jí povím o zlatém zámku !«

»A já,« doložil ježek, »já poradím, aby se v tom zámku ničeho nedotýkala.«

A zvířátka odešla.

Jiřina však nespala, slyšela všecko a velmi se radovala, neboť se velice obávala, aby v tom lese nezabloudila.

Sotva se ráno rozbřeslo, již byla na nohou a čekala, objeví-li se zvířátka.

Nečekala dlouho, a najednou jí nad hlavou něco zašustilo. Zdvihla hlavu a spatřila veverku.

Ta pravila:

»Tady k polední straně je zlatý zámek, jdi tam a obdržíš službu!«

Vtom něco vedle v křoví zachrastilo, a vylezl ježek. Ten pravil velmi přísně:

»V tom zámku se nesmíš ničeho dotýkat, jinak bys musila pástí husy a kozy, jako tvé sestry.«

Jiřina se již chtěla zeptat, kudy vede cesta ke zlatému zámku, ale vtom něco zadupalo, a už tu panáčkoval zajíc, jenž pravil:

»Pojď za mnou, ukáži ti cestu!«

A již hopkoval po stezičce, a Jiřina šla pomalu za ním. I veverka je vyprovázela skákajíc s větve na větev a naposledy se batolil ježek.

Byla to s lesními zvířátky cesta veselá, a než si Jiřina pomyslela, zaslechla překrásnou hudbu, les přestál, a zvířátka zmizela.

Tu spatřila již krásnou louku a nádherný zámek, jenž se v záři ranního slunce svítil jak ze zlata.

Před zámkem seděla vznešená paní a vlídně se usmívala.

Jiřina si dodala srdce, poklonila se a prosila o službu.

»Pojď se mnou,« řekla paní a uvedla ji do zlatého zámku. Tam byla veliká komnata, kde oko lákalo množství pamlsků, lahůdek a cukrovinek. Na policích a stolech stály láhve vína a jiných nápojů, co by jen hrdlo ráčilo.

»Nu, jak se ti to líbí?« ptala se paní.

Jiřina se rozhlédla a usmála se.

Chceš-li u mne býti ve službě, nebudeš se mít zle, a práce je málo. Jedinou tvojí povinností bude, hlídati a udržovati zde vše v pořádku a čistotě, ale nesmíš se ničeho dotýkati — jinak by s tebou bylo zle!«

»Buďte bez starosti, paní,« odvětila Jiřina, a kdyby zde byly celé hory cukrovinek a plné potoky nejlepších nápojů, ničeho se nedotknu.«

»Dobře,« pravila paní, »za čas přijdu opět a shledám-li, že's věrně sloužila, budeš řádně odměněna a co si vybereš, bude tvé!« — — —

Když paní zmizela, Jiřina nejprve vše zametla, vyčistila a oprášila a potom vyšívala šáteček, jak jí uložila matka, a tak skoro ustavičně dlela duchem u své vzdálené matičky, po níž se jí ovšem velmi stýskalo v samotě, k níž byla odsouzena. Neboť, ač se měla dobře a neviditelní služebníci jí pravidelně ráno, v poledne i večer přinášeli jídla i nápoje, přece se jí velmi stýskalo, že tam nebylo ani živé duše, s níž by si mohla trochu pohovořiti. Přesto nebyla nespokojena a ačkoli se vždy přes noc objevil v komnatě nový nepořádek a prach, přece jí neomrzelo denně vše znovu dávat do pořádku.

Protože také plně vyšívala na svém šátečku, byla s prací svou po nějakém čase hotova, ale nemínila se nadále oddati odpočinku.

Vzpomněvši si, že doma ráda předla, přinesla si odkudsi kolovrat a len. Dala se do předení a předla, ničeho si kolem nevšímajíc a netoužíc po pamlskách, jimiž byla obklopena. Jen jedna věc upoutala její pozornost. Byla to malá lahvička s vodou zázračně uzdravující, a ona měla nemocnou matičku! Ale lahvičky se přece ani nedotkla....

Po nějakém čase se znenadání objevila paní a vidouc, že vše je v nejlepším pořádku, pravila:

›Vidím, že jsi pilná a hodná dívka. Rci, jakou žádáš odměnu?‹

Jiřina se ani na okamžik nerozmýšlela a řekla: ›Ráda bych měla pro matinku onu zázračně uzdravující vodu!‹

›To je pro tvou matku. Co ještě žádáš?‹

›Aby byly mé sestry propuštěny domů.‹

›To je pro tvé sestry, ale buďsi. Propustím je, napravíš-li, čím chybyly.‹

›Ráda to učiním,‹ odvětila Jiřina.

Paní ji zavedla do sálu, kde bylo plno krásných šatů, a řekla:

›Zde byla Lída — chceš zde hlídati?‹

›To se mi právě hodí,‹ souhlasila Jiřina, ›aspoň si ze své příze utkám plátno.‹

A když paní odešla, přinesla a postavila si tkalcovský stav, na němž v prázdných chvílích pilně tkala.

Když byla hotova, přišla opět paní a řekla:

›Jsi hodná dívka. Vyber si nyní šaty.«

A když Jiřina nechtěla, dala jí sama pěkný drahý oblek a vedla ji do zahrady, kde stál onen podivný strom.

›Zde byla Baruška,« pravila paní, ›chceš za ni zde hlídati?«

›To se mi právě hodí,« souhlasila Jiřina, ›aspoň si vyběhnu své plátno.«

A když paní odešla, rozprostřela své plátno na zelený trávník, aby je sluníčko vybělilo. I strom pilně zalévala a ošetřovala, ale ničeho se nedotkla.

A když plátno bylo již běloučké jako sníh, objevila se opět paní a pravila:

›Jsem s tebou úplně spokojena. Vyber si nyní s tohoto stromu, co se ti líbí.«

A když Jiřina nechtěla, dala jí onu dýmantovou čelenku, po níž tak toužila Baruška.

A když paní propustila sestry, Barušku a Lídu, vydaly se všechny tři na cestu k domovu, kde je stará matka už toužebně očekávala.

Stařenka se brzy zázračnou vodou uzdravila, a když potom Jiřina za prodané drahé šaty i dýmantovou čelenku zakoupila pěkné hospodářství s polí, lukami i lesem, měly se všechny dobře a žily spokojeně až do smrti.

O Květušce.

Kam střela nedonese, kam ptáček nedoletí, daleko za horami, daleko za vodami žil král Domabyl s královnou Dobromilou. Žili a panovali v krásné zemi v míru a pokoji, a všem lidem dobře činili. Měliť jedinou dceru Květušku, která krásou svojí tak vynikala, že byla daleko široko na dvorech královských ctěna a obdivována. Princezna však netoužila po cizině a milujíc vroucně svůj dobrý národ nemínila se od něho nikdy odliučiti.

Ale v nedaleké sousední zemi žil mocný a bojovný král Kazimír, který vedl ustavičné války, aby rozšířil svou říši. Ten dávno slyšel o překrásné princezně Květušce, ale neobdivoval se jí, nýbrž umínil si, že se jí zmocní, jako dědičky krásné a bohaté země.

I vyslal tedy skvělé poselstvo ke králi Domabylovi a ucházel se o ruku krásné princezny. Král, jemuž

bylo pohostlností svatou povinností, přijal posly vlídně a čestně je hostil na dvoře královském, ale princezna, tušíc oč běží, se uchýlila do svých komnat a zůstala tam se svými dívkami, jež se bavily vyšíváním krásných košíčků.

Když se nikde neukazovala, a cizinci chystající se k odjezdu naléhali na krále, žádající odpovědi, král se dal princezny zeptati, co má vzkázati sousednímu králi Kazimírovi.

Tu vzala princezna jeden z krásných košíčků, dala jej naplniti květinami a pravila:

»Nechť poslové řeknou králi Kazimírovi, že mu posílám tento košíček.«

Poslové měli velikou radost z krásného dárku princeznina a hned pospíchali domů, nedomnívajíce se jinak, nežli že svého krále náramně potěší. Když tedy přijeli do města královského, dali zvoniti a v slavném průvodu s hudbou nesli vzácný dárek svému králi.

Ale běda! Král Kazimír, sotva vyslechl vzkaz princeznin a spatřil osudný košíček, tak se rozlítil, že dárek svými královskými nohama pošlapal a posly neblahé kázal ihned uvrci do žaláře.

Potom, chtěje dle svého způsobu vyhlásiti králi Domabylovi válku, svolal své rádce a ministry a radil se s nimi. Všichni byli s králem za jedno, jen starý mnich, jehož si král Kazimír vážil více než jiných, zvolal:

»Nezvedej, ó králi, meče svého proti ženě, již národ miluje. Nedobře bys pochodil, neboť bohové oné země budou bojovati proti tobě. Ale dej lidu

tomu raději našeho boha, aby odpadna od bůžků svých domácích se zpronevěřil i princezně, a tak dosáhneš snadno cíle svého!«

»Tvá rada se mi zdá dobrá,« vece král Kazimír a odloživ válku vyslal do vlasti princezny množství černých mnichů, aby kázali novou víru a odvraceli lid od bůžků domácích.

Národ však nerozuměl řeči jejich a bouřil se proti nim. I žádali kmeti krále Do nabyla, aby cizí mnichy vypudil ze země. Ale moudrý král pravil: Mnichy bych mohl vypuditi, ale proti mocnému Bohu jejich, jenž dlouho již tluče na brány země naší, bez velikého nebezpečí se déle uzavíratí nemůžeme!«

»Ale jejich Bůh nám přináší záhubu,« namítali kmeti.

»Nikoliv,« odvětil král, »nepřináší nám záhuby, ale přináší nám ovoce spásy; mezi ovocem však se skrývá had, jenž hledí nás uštknout!«

»Odstraňme tedy hada!« volali kmeti.

»Toť právě nemožno!« pravil král, »nemusíme však přijímatí ovoce z mísy jejich.«

»Kdo nám však poskytne ovoce bez hada?« tázali se kmeti, a král pravil:

»Hledejte a naleznete!«

Když pak mlčeli, nevědouce rady ani pomoci, doložil král:

»Znám vzdálenou zemi, kde sídlí naši bratři. I obrátíme se ke králi jejich, a on pošle nám muže svaté, kteří by v naší zemi hlásali novou víru.«

I stalo se. Svatí mužové z daleké oné země přišli,

kázali novou víru, a lid se obrátil k nim. Černí mnichové se pak s nepořízenou navrátili domů.

Král Kazimír se náramně rozhněval, a chtěje se mermomocí zmocnitl země i princezny vytáhl s velikým vojskem do boje.

Ale král Domabyl sebral svůj bojovný lid a seřadiv a sešikovav ho pod korouhvemi posvátnými, udeřil mocně na nepřítele. I strhla se bitva velická. Ale vojíni Domabylovi bojovali jako lvové, a než se slunce sklonilo za modré hory, jež se jako mocná hradba zvedaly na hranicích země, byl nepřítel poražen a na útěk obrácen. Princezna byla opět zachráněna.

Tento nový nezdar velice trápil krále Kazimíra. Nechtěje nikoho viděti, uzavíral se ve svých komnatách, nejedl, nepil a bledl jako sláva jeho.

Tu si vzpomněl jednoho dne na čaroděje, který se skrýval v hustém lese, nedaleko zámku králova.

Měl tam tajemný zámek, jenž se na muří noze stále otáčel, takže nikdo nemohl dovnitř.

Král Kazimír vsednuv na kůň vyřítl se ze svého hradu a jako bouře se hnal k čaroději. Zastal ho sedícího nad velikou čarodějnou knihou.

›Vím, proč přicházíš,‹ přivítal ho čaroděj, ›ale divím se, že tě již dávno nenapadlo, koho máš poslati pro princeznu.‹

›Koho tedy?‹ ptal se král dychtivě.

›Koho jiného nežli rytíře?‹ zasmál se kouzelník, ›což jsi neslyšel, že rytíři dobývají princezen?‹

›To jsem ovšem slyšel,‹ odvětil král, ›ale tato není zakleta ani v moci drakově.‹

›Vše jedno, zavrtil hlavou čaroděj, ›chceš-li princeznu, pošli rytíře, aby se jí zalíbil, Ten ti ji potom přiveze.«

›Toť výtečná rada!« jásal král, ›ale koho poslati?«

›Musí býti statečný bojovník a dobrý pěvec,« radil čaroděj.

›Takových máme dosti,« mnil král, ›ale domníval jsem se, že mi dáš nějaký kouzelný prostředek.«

›I toho se ti dostane, králi,« odvětil čaroděj. ›Zde máš kouzelný prsten: Jakmile jej dá princezna na prst, bude musiti následovat tvého rytíře kamkoli!«

›Toť výborné!« radoval se král a vzav prsten pospíchal nazpět.

Brzy potom vybral nejstatečnějšího rytíře, jménem Aladina, a s prstenem ho vyslal do země Domabylovy. S Aladinem se vypravilo mnoho jiných rytířů a šťastně dorazili všichni na hrad královský. Tam se hned konaly rytířské hry a zpívaly cizí písně, jež se mnohým pánům ba i králi velmi zalíbily.

I princezna Květuška byla nucena zúčastňovati se těchto jí nemilých zábav, a zvláště nesla velmi těžce, že pro cizí hosty a jejich písně jí páni velmi zanedbávali.

Jediný Aladin nespouštěl jí s očí a všemožně se přičiňoval získati si přízeň krásné princezny, ale nedařilo se mu, tím méně chtěla od něho přijmouti kouzelný prsten.

Uchýlil se tedy ke lsti.

V zámeckém rybníce bylo množství krásných ryb,

jež Květuška každodenně ze zábavy krmívala. Kuchař královský nesměl pak jiných ryb připravovati nežli tyto. Aladin pak věda, že kuchař vždy v tomto rybníce pro tabuli královskou ryby loví, připevnil tajně na prsten vnađu a hodil ji do vody. Ihned tu byla velká ryba, jež chňapnuvši po vnaďě ji spolkla i s prstenem. Když potom táž ryba, vylovena byvši, přišla do kuchyně královské, našel v ní kuchař překrásný démantový prsten. Nedomnívaje se jinak, nežli že prsten při krmení ryb spadl princezně do vody, poslal jej Květušce. Ta se velmi zaradovala nad krásným prstenem a (v přirozené své marnivosti navlekla si jej na prst.

A tu, aniž čeho tušila, stala se s ní náhle velká změna. Pocítila k Aladinovi, jemuž se dosud jen vysmívala, zvláštní, neodolatelnou přízeň a byla by ho následovala všady.

Stydíc se za svou slabost, zavírala se ve svém pokojíčku a trápila se velmi. Popatřivši jednoho dne do zrcadla, velmi se ulekla, zpozorovala na svém čistém panenském obličejí podivnou tmavou skvrnu. Druhého dne spatřila novou skvrnu na bělostné své šíji a třetího dne na své malé růžové ručce — a zrovna to byly takové skvrny, jaké měl rytíř Aladin.

Hrůza se jí zmocnila. Ačkoli se hned jala obličej i ruce umývatí, skvrny se neztrácely, ale objevovaly se vždy nové a nové, až teprve když se jí náhodou při umývání prsten smekl s prstu a s vodou byl vyhlit — skvrny se náhle ztratily a pleť princeznina nabyla ihned původní čistoty a neporušenosti!

Zároveň, jako by cosi tušila, pocítila náhle nepře-

Abadln se přičiňoval, získati si přiznání krásné princezny . . .

možitelný odpor proti rytíři Aladinovi a vyhýbala se mu, že byl konečně nucen vrátiti se domů bez prstenu i bez nevěsty.

Král ho za to uvěznil a kouzelníka vypověděl ze své říše.

Tento nový nezdar trápil velmi krále Kazimíra, ale nějaký čas byl zase pokoj.

Král, vida marnost svého dosavadního úsilí se mračil jako noc a přecházeje těžkými kroky po své komnatě upadal mnohdy v šílenou zuřivost a volával na pomoc i zlé duchy.

Ve tmavé, bouřlivé noci se mu zjevil konečně ďábel, jenž pravil:

»Proč mne voláš, králi?«

Král řekl: »Princeznu a její zemi chci míti!«

»Nad princeznou není mi dána moc,« odvětil ďábel, »ale zemi tobě dám, podepíšeš-li tuto smlouvu.«

»Platí!« zvolal král a smlouvu podepsal.

Tu ďábel začal své dílo. Po celé zemi od západu k východu a od poledne k půlnoci nasekl semena nesvárů a rozdmýchal požáry domácích sporů a válek. I povstal bratr proti bratru, syn proti otci, a všecka země se dusila v dýmu požáru a tonula v krvi válek bratrovražedných. Jaký div, že posléze vykrvácela a padla cizímu králi do klína jak zralé jablko?

Starý král Domaby i královna zemřeli žalem nad smutným osudem své země, a cizinci se hrnuli se všech stran do nešťastné země, odkud se domácí obyvatelé šmahem stěhovali do ciziny.

Konečně i princezna byla vypuzena ode dvora, ba

paláce velmožů a brány měst se zavíraly před ní. Vše holdovalo cizím mravům i řeči, a dědička trůnu upadla v opovržení.

I vzpomněla si v té těžké době ubohá Květuška na svůj dobrý lid, odevzdala dívkám, jež proměnila ve víly, svůj královský šat i klenoty po otcích zděděné a sama odešla do širého kraje. Tam vstoupila do služby k dobrému hospodáři, jenž si ji záhy pro její ušlechtilost a dobrotu velmi oblíbil a choval ji jako vlastní dceru.

Květuška se za lásku jeho odměňovala svou věrností a pílí. Všude byla při práci první, a všecko jí v rukou hrálo. Když pak si za krásných jarních i letních večerů po pilné práci v sadě zazpívala některou z rozkošných písní národních, tu slaviček umkl v křovině, a lidé stojíce jako okouzlení poslouchali, a v očích se jim třpytily slzy. V zimě pak se za dlouhých večerů o přástkách scházívala chasa z celé vsi u sedláka, aby poslouchala pohádky, jež Květuška předouc len vypravovala. A když začala o starém dobrém králi a nepřátelích jeho, o krásné, ale nešťastné princezně, a líčka její zaplála ruměncem nadšení, tu bylo ve světnici ticho jako v kostele, tu si mnohá dívka povzdechla, a slzička jí skanula na vřetánko, a chlapci jiskřice černýma očima zatínali pěstě. Zvláště syn hospodářův Slavibor, junák jako jedle, Květušku s očí nespouštěl a nedopustil, aby jí bylo ublíženo. Byl by se s každým potýkal, ba do ohně pro ni skočil.

Tak žila Květuška tiše v ústraní, ale nebyla šťastna a spokojena. Vzpomínky šťastnějších dob rozteskňo-

valy mysl její, a těžká starost o hrozivou budoucnost tísnila jí srdce. A nebylo divu, když pozorovala, že je ve vlasti čím dále hůře, že už i tomu dobrému lidu nastávají kruté časy.

Cizinci kteří zatím opanovali zemi, utiskovali ubohý lid krutou porobou a učinili svobodný národ svým otrokem. I ducha jeho hleděli udusiti a princeznu se jali pronásledovati.

Král Kazimír totiž, zmocniv se země, pokoje neměl. Zlý duch, jemuž se zapsal a který ho nyní zvláště v noci znepokojoval, takže nemohl spáti, mu našeptával, že vítězství jeho nebude úplné a panství jeho jisté, pokud princezny nezahubí; neboť pokud ona žije, národ jen ji miluje, jen jí slouží a čeká prý jen, aby ji mohl opět dosaditi na stolec královský.

Tak namlouval králi zloduch, a Kazimír uvěřiv vyslal do širého kraje tajné zvědy, aby pátrali po princezně.

Nic nepomohlo, že Květuška, již se dostalo výstrahy, uprchla od dobrého hospodáře a skrývala se po různu pod doškovými střechami; i tam ji zvědové vyslídili a konečně zajali.

Na rozkaz králův byla pak uvržena do vězení, kde nedostatkem potravy a ošetřování měla zahynouti. Tam se nyní trápila ubohá dcera královská, chřadla a slábla a vadla jako květinka, již se nedostává slunce a vláhy. Konečně upadla ve strnulý spánek smrti podobný, a s ní jako by usínal všechen národ. Země, kde druhdy kvelly růže a karafiáty, zarostla bodláčím a kopřivami; v hájích, kde druhdy zpívali kosi a sedmihiáskové, krákali nyní havrani a houkaly sovy,

a v křovinách u bublajících potůčků místo slaviček kuňkaly žáby. A nad krajem se rozestřela noc.

Král Kazimír se radoval a všichni jeho věrní s ním...

Ale v těžce zkoušeném a porobeném národě přece neutuchla paměť slavných dob minulých a nikdy nevyhasl posvátný plamen lásky k dobré a krásné princezně, jedinému to dědictví zašlé slávy. I našlo se mnoho nadšených junáků, kteří hledali ztracenou princeznu. Zvážťe Slavibor pilně a neunavně hledal, až se mu podařilo Květušku objevit. I donášel jí tajně jídla i nápoje a tak ji udržoval při životě neustále.

Konečně uhodila hodina vysvobození.

V dáli zhluboka zahřmělo, země se třásla a ohromná záře blížícího se požáru příšerně ozařovala tmavou noc. Lidé domnívali se, že přišel soudný den, utíkali strachem, a králové se třásli na trůnech. I Kazimír se bál trestu božího a nařídil, aby princeznu propustili na svobodu. I vynesli ji ze žaláře na světlo boží, ale žalno bylo na ni pohleděti. Dlouholetým utrpením byla úplně sešlá, a po její kráse bylo veta.

Přes to se lid velmi radoval, že není ještě mrtva, a jali se ji hned křísiti a buditi. Povolali též slovutné lékaře z blízkých i dalekých krajín.

Ti přišli, zkoumali dech i tepnu, vrtěli učenými hlavami a většinou krčíce rameny zase odcházeli. Jeden si dokonce usmyslil vytvořiti novou princeznu a ze všelijakých ústřížků se jal libovolně látati jakousi loutku a vycpav rozličnými nesmysly tohoto hadroše, chtěl ho vydávati za princeznu. Stržil ovšem

jen posměch a když umřel, postavili mu hastioše na hrob místo pomníku

Tu se Slavibor, jenž neustával hledat pomoci pro milovanou Květušku setkal v hlubokém lese se starým kouzelníkem a vylíčil mu vroucími slovy bídu národa.

Kouzelník poslouchal, pokyvuje moudrou hlavou a hladě si bílé dlouhé vousy, a když Slavibor skončil, pravil:

»Vaši princeznu uzdraví jen živá voda z oněch dob, kdy ještě panoval šťastně král Domabyl.«

»A kde najdu takovou vodu?« ptal se junák.

»Ta se pramení v daleké zemi ze skály tisícileté. Tam je studánka křišťálové vody, která uzdraví i mrtvého a vleje mu nový život do všech údů. Ale studánka je za sedminásobnými hradbami, jichž brány jsou uzavřeny sedmi zámky a hlídány každá dvěma draky!«

»Půjdu tam,« zvolal Slavibor, »draky zabiji, zámky urazím, brány si otevru a přinesu živé vody naší princezně!«

»Marně by ses namáhal, neboť ona voda již dávno do moře uplynula,« usmál se kouzelník, ale žes tak hodný a statečný junák, dám ti vodu z oněch dob, neboť sám ji užívám denně a tak si život prodlužuji.«

A podal užaslému Slaviborovi malou křišťálovou lahvičku.

Slavibor se chtivě chopil lahvičky, poděkoval dobrému kouzelníkovi a pospíchal k princezně.

Cestou spatřil na zemi mrtvou vlaštovičku. I zže-

lelo se mu ubohého ptáčete, a zastaviv se ve svém běhu pravil: j

»Což abych zkusil zázračnou vodu. Uvidím, osvědčí-li se — ne-li, vrátím se!«

A otevřev lahvičku vpustil do zobáčku vlaštovičky jedinou kapku vody, a hle! Vlaštovička hned ožila, vzléla a zakrouživši nad hlavou užaslého junáka zašveholila:

»Děkuji ti, Slavibore, vzpomeň si na mne, budeš-li mne potřebovat!«

Slavibor pln radosti pospíchal dále a šťastně dorazil k princezně, jež dosud ležela v hlubokém spánku.

Junák nemeškaje vpustil jí kapku živé vody do úst, a hle, princezna zhluboka oddechla. Učinil to po druhé, a princezna otevřela oči, a když po třetí požila oživujícího nápoje, usmála se, vstala a byla opět tak zdráva a tak krásná jako dříve.

I strhl se veliký jásot v lidu, a zpráva o zázračném uzdravení princezny se rozléla bleskem po vši zemi. Rozzvučely se zvony, a lid jásavě vedl princeznu na hrad královský.

Král Kazimír vida, co se děje, velmi se polekal a utekl v noci ze země.

Tu chtěl lid princeznu posadit na trůn, ale ukázalo se, že ani nemá roucha královského, jež odevdala vílám.

V této nesnázi si vzpomněl Slavibor na vlaštovičku a zvolal:

»Ó, kéž by tu byla moje vlaštovička!«

A hle, sotva to dořekl, otevřeným oknem vlétla

vlaštovička, zakroužila Slaviborovi a princezně nad hlavami a zašveholila:

»Co žádáš, Slavibore?«

Tu pravil Slavibor:

»Milá vlaštovičko, zaleť k vltavským vlám a vyříd jim, aby přivezly princezně roucho.«

Vlaštovička odletěla jako vystřelený šíp, a v krátké době zahrčel v nádvoří zlatý kočár.

To víly, družky princezniny, přivezly královské roucho a hned princeznu do něho oděly. Potom uvedly princeznu na trůn a na hlavu jí posadily korunu královskou.

Princezna si potom vyvolila Slavibora za manžela a panovala s ním mnohá léta šťastně a spokojeně národu svému.

Vodníková nevěsta.

Byl jeden velmi bohatý a lakomý mlynář. Pro haléř byl by do vody skočil. Špatně pochodil, kdo si dal u něho semlíti obilí. Dostal sotva polovici zpět a ještě musil platit značné měřičné, ba stalo se, že mleči upřel mlynář všecko, jako by si byl do mlýna nic nedal. A jako s mleči, tak jednal i s chasou. Haléře od pana otce po celý boží rok ani neuviděla, ale práce bylo zato do strhání. Což divu, že se ve mlýně nikdo dlouho neudržel, a že mnohdy ani takřka práška nebylo.

Zato lakomý mlynář, jenž k lidem byl tak bezcitný, soustředil všecku svou lásku na jedinou dcerušku Lidku. Pro ni se staral, dřel, šetřil a lakotil, pro ni si ani slušného sousta a doušku nedopřál, maje pouze jedinou myšlenku v hlavě a jediný cíl před očima: aby jeho dcera byla nejbohatší nevěstou v celém okolí!

A Liduška si také plně zaslouhovala jeho lásky. Byla

bohatě obdařena krásou tělesnou a vynikala i laskavostí a dobrotou srdce. A jen k vůli ní mnozí ještě udržovali s lakotným mlynářem dobré přátelství a vozili do mlýna obilí. Byli to většinou samí mladí a bohatí synkové selštů, a ty pan otec obzvláště rád vídal, protože se o mletí hrubě nestarali, a pan otec by jim byl mohl do pytlů nasypatí samé otruby, nic by byli nevěděli... Ale zato si hleděli jeho hezké a bohaté dcerušky. Usmála-li se na některého z nich, nebo s ním dokonce hezky pohovořila, byl v devátém nebi a odjížděl domů všecek šťasten a spokojen. A mnohý čtverák si myslel: »Kdož ví, nebude-li mlynář musít dát za velké měřičné svou dcerušku a s ní celý mlýn?«

O tom se zatím mlynář ani nezдалo, a přišla-li mu někdy přece podobná myšlenka, máchl jen rukou, jako by odháněl obtížnou mouchu. Více ho mnohdy znepokojovalo pomyšlení na vodníka, o němž již za mladých let slýchal, že se ve blízkých tůních zdržuje a zvláště okolo mlýna se rád potlouká. Sám již několikrát zvláště za soumraku leccos podezřelého postřehl, ale poněvadž rodina jeho od dávných dob mlýn držela a vodník dosud nikomu neublížil, kojil se mlynář myšlenkou, že je to vodník jeho rodu přátelsky nakloněný a že také ani jeho jedinému dítěti neublíží.

Liduška, žijíc doma v lásce a bojnosti, na nic takového si ani nepomyslela, a byla-li někdy řeč o vodníkovi, vždy se tomu jen smála. Nemajíc nikde na blízku vhodné společnosti, byla jen sama na sebe odkázána a milovala samotu, bloudíc nejraději okolo

vody. Již od útlého mládí sedávala ráda na písku pod splavem a bavila se drobnými rybičkami, jimž házivala drobty chleba. A bývala mezi nimi přechasto, krásná rybka zlatozelená, jež se jí obzvláště líbivala. . . Nebo sedávala na trávníku v rozsáhlé zahradě mlynářově a hrávala si s bílým králíčkem, jenž se u ní náhle objevil a opět zmizel, aniž věděla kam . . .

Když pak dorůstala, prodlévala ráda na stráni nad potokem a poslouchala líbezný zpěv zeleného ptáčka, jenž se vždy nedaleko jako na zavolání objevoval a vždy opět umikal, když ona odcházela.

Ale poslední dobou se děly podivné věci.

Na trávníku, kde jindy již čekával bílý králíček, objevil se náhle neznámý mládenec v zeleném obleku. Seděl na břehu, a zdálo se, že chytá ryby. Když ho Lidka spatřila, obešla ji znenadání jakási hrůza, takže se rychle vrátila domů a neodvážila se za hodnou chvíli ani oknem do zahrady se podívat. Když však přece zvítězila u ní zvědavost, — mládence už tam nebylo.

Po druhé, když se procházela s knížkou za májového večera v háji, kde jindy zpíval zelený ptáček, objevil se pojednou v záhybu stezky neznámý myslivecký mládenec. Lidka se tak ulekla, že jí knížka z ruky vypadla a nohy se pod ní chvěly. Byla tak zmatena, že ani na jeho pozdrav neodpověděla, a když jí potom přešel a ze zvědavosti se po něm nazpět ohlédla, nebylo již po něm nikde ani památky.

Po třetí se jí něco podobného přihodilo, když jednoho letního večera seděla pod splavem u tůně. Tu

znenadání stál za ní zelený mužíček a pravil přátelsky:

»Neboj se, Liduško, jsem tvůj starý známý a dobrý přítel!«

»Kterak to?« zvolala dívka, »vždyť jsem vás jaktěliva neviděla!«

»Ale pamatuješ se na zlatozelenou rybku, která se ti tak líbívala?«

»Ovšem že se na ni pamatuji,« zasmála se Lidka, »vždyť jsem si s ní tak ráda hrávala.«

»Ta rybka, to jsem byl já.«

»Není možná!« zvolala Lidka.

»Nevěříš? Nuže, pohleď!«

A mužík skočil do vody v okamžiku se proměnil v krásnou zlatozelenou rybku, jež po chvílce zmizela.

Lidka šla spěšně domů a byla velmi zamyšlena. Vzpomněla si hned na podivného mládence v zeleném obleku i na mysliveckého, a bylo jí nyní jasno, že to byl jen proměněný králíček a zelený ptáček.... Nevěděla ovšem, že to je vodník, a chodívala opět na stráň, kde však neposlouchala zeleného zpěváčka, ale procházela se se švarným myslivčkem.

Tou dobou chodil do mlýna synek sousedního mlýnáře Žároň, jehož oko se zálibou spočinulo na lepé dceři mlýnářově a jemuž neméně se zamlouvalo též mlýnářovo bohatství. Ten brzy vypátral tajemství myslivcovo a domnívaje se, že se nenáviděného soka lehce zbaví, pospíšil si, aby to oznámil Lidušce.

›Myslivecký, s kterým chodíváš, Liduško,‹ pravil na oko přátelsky, ›to je vodník, a radím ti, aby ses měla před ním na pozoru — —‹

Liduška se brzy vzpamatovala a řekla:

›Kterak to víš?‹

›To pozná každý,‹ smál se Žároň, ›neboť mu z levého šosu kape voda.‹

›To může leckomu ze šosu kapat voda,‹ prohodila se smíchem Lidka a odešla.

Ale přes to jí to dělalo velké starosti, a umínila si, že si dá pozor, bude-li to pravda.

A skutečně, když se opět s mysliveckým sešla, viděla, že mu z levého šosu kape voda.

I ptala se ho ve své dětinné prostotě:

›Povězte mi, pane, proč vám z levého šosu kape voda?‹

Myslivecký se velmi zarazil a zbledl jako stěna.

›Už mne někdo prozradil!‹ šlehl mu hlavou, ale přes to se ovládl a pravil s úsměvem:

›Ó, to nic není! Pil jsem v lese ze studánky a trochu jsem si ve vodě kabát omočil —‹

Dívka tomu ráda uvěřila a chodila s mysliveckým dále.

Tu Žároň vida, že nepochodil se svým úskokem, zanevřel ještě více na nebezpečného vodníka a řekl to přímo starému mlynáři, a tu byl hned oheň na střeše!

Pan otec, který žil v pevné naději, že jeho milá dceruška se dostane za nejbohatšího hochu v okolí

nemálo se ulekl a rozzuřil. Ihned si dal zavolat dceru a zle ji vyčíniv konečně vším možným se zaklínaje prohlásil, že dceru svou žádnému tulákovi nedá, že ji raději utopí. Poněvadž pak Lidka nechtěla upustiti od svého myslivečka, rozzuřil se otec ještě více a zavřel ji konečně do její komůrky. Myslivecký marně slídl za noci kolem mlýna, Lidušky ani okem nespátl.

Žároň pak, použiv této vhodné příležitosti, vydal se do mlýna na námluvy a dosti snadno se mu podařilo, že mu byla Liduška zasnoubena. Žároň potom docházel denně do mlýna a snažil se všemožně dívce se zalíbiti, ale marně. Nedělal si z toho nic; neboť mu běželo více o mlynářovo bohatství, nežli o jeho dceru. Chtěje pak kouti železo, pokud bylo žhavé, naléhal stále na pana otce, aby byla svatba co nejdříve. Pan otec konečně svolil, a tak se přiblížil den, který měl Žároně učiniti šťastným, ale Lidunku nešťastnou.

V předvečer onoho dne prosila Lidka otce, aby ji konečně propustil z jejího vězení, že se musí trochu na vzduchu projít. Otec jí milerád vyhověl, domnívaje se, že již přišla k rozumu a vypustila z hlavy svou pošetilou náklonnost, a že se s osudem svým docela smířila. Ani ho nenapadlo, aby ji dal střežiti, a tak se Lidce snadno podařilo vyklouznouti ze dvora.

Spěchala dolů k řece, jejíž hladina se v podvečerních mlhách matně leskla. Slabě zatleskla do dlaní, a hned se objevil nablízku myslivecký a pospíchal k ní.

Zaradovala se, ale zároveň se jala naříkati:

»Ó, běda! Co si počnu, když jsi ty vodníkem, a můj otec nikdy nedovolí, abych si tě vzala za muže. Dnes mluvíme spolu naposled a musíme se již navždy rozloučiti, neboť zítra je moje svatba!«

»Myslivecký hned odvětil:

»Aťsi jsem synem vodníkovým, přece jen jsem, co jsem, a tvůj otec ať si nedovolí, já mám větší moc než on. Chceš-li, vystavím zítra nádherný most přes tuto řeku a převezu tě ve zlatém kočáře na druhou stranu do svého zámku. Tam je to mnohem krásnější než ve vašem starém mlýně.«

Tak přemlouval vodník dívku, až mu uvěřila a slíbila, že s ním tedy pojede.«

Tak se rozešli, a Lidka se vrátila do mlýna právě včas; neboť už o ni měli strach a jali se jí hledati.

Ale vidouce ji přicházeti tak veselou a spokojenou, jak už dlouho nebyla, ihned se upokojili a neměli žádného podezření.

Toho večera bylo ve mlýně veselo. Sjížděli se po-malu hosté, příbuzní a jiní svatebčané. Jedli, pili, hovořili a všichni přáli Lidušce štěstí. I nastávající nevěsta se zdála býti dosti veselá, nedávajíc na sobě nic znáti. Ba dokonce i s družkami žertovala, chystajíc si svůj věnec i šaty svatební.

Ve mlýně šli té noci pozdě spat a ráno již za svítání byli opět na nohou. Noví a noví hosté přijížděli, a na dvoře bylo plno povozů a cizích lidí. Mnozí přišli také z pouhé zvědavosti, tím více, že se rozšířily všelike povídačky o vodníkovi, a každý byl nyní zvědav, jak se věci dále vyvinou. Také Žároň

*Nad rozvodněnou řekou se pnul nádherný sedmibarvý
most . . .*

se netěšil tuze dobré pověsti, měl mnoho nepřítelů, zvláště mezi chasou, a tak by mu byli přáli, aby se to zkazilo a aby nedostal bohatou mlynářovu dceru.

Krásné letní jitro jako by zvěstovalo také krásný den, ale slunce příliš palčivě hřálo, a brzy se začaly na obzoru objevovat mraky hrozných tvarů. Tu vypadaly jako velcí huňatí psi nebo bílí medvědi, tam zase jako koně nebo hrbatí velbloudi. Tam, hleďte, jeden se vyzdvihl se svým širokým kloboukem nade všechny, jako obrovský pastýř nad nevidaným stádem podivných oblud. A za ním se belhá nějaká shrbená čarodějnice, a ještě dále pospíchá cikánka s velkým rancem na zádech. A mezi tím poskakují drobní trpaslíci a skřítkové, a celá ta společnost nevěští nic dobrého . . .

Otec nevěstin a strýček stojí na dvoře a pozorují zkušeným okem oblohu.

»Dnes se mi to nic nelíbí!« povídá pan otec.

»Je opravdu příliš horko tak záhy zrána,« podotýká druhý.

»A ty podivné mraky na obloze!« upozorňuje pan otec.

»Zajímavé figury,« odvětí druhý.

»Zajímavé opravdu,« praví pan otec, »ale co nám přinesou, nevím . . .«

»Ty jejich svatební dary za mnoho stát nebudou,« směje se strýček.

»Kouká z toho bouře,« vece pan otec, »musím říci, aby si ženské pospíšily, nežli se to přizene; pak bychom se nedostali snad ani do kostela!«

»Žádné strachy, pane otče!« mínil strýc, »přijde-li, přejde to a po bouřce bude opět jasno...«

Ale pan otec již odběhl, aby ženské ve mlýně upozornil na blížící se nebezpečí.

Konečně bylo vše pomalu připraveno, i nevěsta přistrojena a v kočárech zapřaženo.

Jen ženicha očekávali s jeho příbuznými a hosty svatebními. Ten ovšem také nelenil, byl již na cestě a vída, jak se na obloze kupí hromady mraků, pospíchal, aby dorazil brzy do mlýna.

Tu se však pojednou na protější skále ojevil vodník, vykřikl tajemná slova a zamával v povětří svým kouzelným proutkem. Mraky se ihned spojily a zdvihly, a v lesích znenadání zahučel a zašuměl prudký vítr.

Vodník vykřikl opět, opět zamával v povětří svým proutkem, a hle! obloha se zatáhla mraky, a z čista jasna zahřmelo..

Vodník konečně vykřikl své zaklínání po třetí a znova a znova zuřivě mával svým proutkem, a na to znamení a na to zaklínání se spustil náhle prudký lijavec a hrozná bouře. Blesky se jen křížovaly, bromy rachotily, a víchr burácel, až bylo hrůza poslouchati...

Konečně vše utichlo, mraky se ztratily, víchřice ulehla, a bouře doburácela...

Vtom po chvíli přijel ženich. Ale jak ubožák vypadal! Až ho bylo všem svatebčanům líto. Byl promoklý na kůži, a voda s něho crčela. Bylo patrné, že v tomto stavu není ani pomyšlení, aby mohl jeti k oddavkám do kostela. Šel zatím do mlýna, aby se převlekl a osušil...

Tak se ovšem zdrželo vše, ale konečně se ženich a s ním přijevší svatebčané přece jakž takž upravili a obcerstvili a že prý pojedou přece do kostela.

A tak všichni vyšli, nasedali do svých vozů a čekali jen na nevěstu, že pojedou. Nevěsta však v poslední chvíli, jak to bývá, měla nejvíce na plno. Tu scházela nějaká stužka, tam bylo třeba něco přišít nebo aspoň přišpendlit, tu zaš uvolněnou kadeř upravit, a čas ovšem utíkal...

Svatebníci již byli velmi netrpěliví a naléhali, aby se už jelo. Ale neméně netrpěliva byla i nevěsta, jež očekávala tajně, že každou chvíli už musí pro ni přijeti zlatý kočár vodníkův, a když drahocenné okamžiky mýjely a pořád nic a nic, byla všecka rozčillena a přes tu chvíli netrpělivě vyhlížela z okna, něco-li by nespátřila.

Konečně zaslechla hrčení blížícího se kočáru a rychle sestoupila dolů. Vtom také, jako když se náhle silně zableskne a zahřmí, se přihnal do dvora zlatý kočár s krásnými vraníky a v něm myslivec. Nevěsta skočila do kočáru, a ten bleskem odhrčel.

Vše se stalo tak rychle, že málo kdo věděl, co se vlastně přihodilo. Teprve po chvílce se hosté vzpa-matovali a co spatřili, naplnilo je úžasem.

Nad rozvodněnou řekou se pnul nádherný sedmi-barvý most, a po něm tryskem uháněl zlatý kočár s nevěstou vodníkovou!

Právě byl na nejvyšším místě, když starý mlynář všecek bez sebe vyběhnul a spatřiv, jak se jeho plány rázem zhatily, byl uchvácen tak hrozným hněvem, že vztáhnuv obě ruce k nebi vykřikl strašlivé prokletí!

V tom okamžiku se most v půli prolomil a zlatý kočár jako blesk vjel do kalných vln rozbouřené řeky.

Od té doby ani myslivce, ani mlynářovy dcery nikdo nespátřil.

Vodník v Dářku.*)

Ve Velkém Dářku žil dlouhá léta vodník. Byl docela chudý a v létě v okolních lesích často sbíral suché kletstí, nebo smrkové šišky na zimu; také sbíral houby a v malé síťce je nosíval domů. Na podzim za pěkných slunečných dnů si udělal na brázi ohýnek a pekl si brambory; přitom obyčejně hulil z krátké dýmky.

Pasáci ho často viděli, ale netroufali si k němu blíže, ba ani na něho nepokřikovali. On však se lidí nebál, ani se jim nevyhýbal. Rád si s nimi pohovořil, ale byl nerad, když se ho někdo vyptával na jeho soukromé věci.

V zimě, když Dářko zamrzlo, a v lesích i polích kolem ležely spousty sněhu, bývalo vodníkovi zle.

Tu přicházel často i do Panské Bídy nebo do Horního Hamru a vlezl do některého baráku, aby

*) Dářko je veliký rybník u Žďáru.

se ohřál u kamen, nebo si vyžádal trochu tabáku. Mnohdy však třeba kolik neděl ho nikdo ani okem nespátlil — to vodník spal ve svém podzemním brlohu. — — —

Byl krásný zimní den, když si čilí bruslaři ze Ždáru udělali výlet na Dáfků, jehož ledová hladina se leskla v záři sluneční jako ohromné skleněné zrcadlo. Brzy se rozvířil po hladké ploše rybníka v lesích zapadlého nezvyklý ruch a život...

To ovšem probudilo vodníka. Rozevřel napolo rozespalé oči a naslouchal podivnému škrábání a temnému šupotu a domníval se, že snad žena ostrouhává k obědu nějakého kapra. Sedl si na svém mechovém loži a rozhlížel se udiveně kolem. V komůrce jeho bylo úplné ticho. Tu pochopil, že je to nahoře, odkud skrze tlustý led prosvítala záře sluneční.

›Zdá se, že je tam dnes hezky,‹ pravil sám sobě, ›ale co se to jen děje? Měl bych se jít podívat!‹

Opět naslouchal a zamružel nevrlé:

›Nenechají ubohého vodníka ani pořádně se vyspat!‹

Poškrábal se trochu, pohládl si dlouhé zelenavé vlasy a ptal se nesměle:

›Kačenko, spíš?‹

A když bylo ticho, zavolal hlasitěji:

›Spíš, Kačenko?‹

Na druhém lůžku se něco pohnulo, a žena vodařkova pozvedla hlavu. V přítmi komůrky se zaleskly její dvě velké černé oči, a jak se hned potom posadila, krásné černé vlasy se jí rozvlnily po zádech.

»Co chceš?« ozvala se vlídně.

»Slyšíš?«

Žínka naslouchala.

»Co je to?«

»Nevím,« odvětil vodník, »až mě to probudilo! Měla by ses jít podívat k čepu. Já zatím rozdělám oheň a oškrabu brambory. Máme tady ještě trochu sušených hub uvaříme si dobrou polévku...«

Žínka zatím naslouchala. Zmocnila se jí zvědavost. Vstala, hodila na sebe vodníkův zelený kabát a vyklouzla ze dveří. Pustila se přímo k čepu, kolem něhož nebyla voda zamrzlá. Tu se vyhoupla nahoru a vystrčila hlavu.

Hoj! jaká to podívaná!

Po hladkém třpyticím se ledě bruslila mladá chasa sem a tam, tu po jednom, tam po dvou, onde zas celá řada. Byl to veselý rej jako na bále. Vodníková žínka otvírala černé oči dokořán a dostávala sto chutí, také se do toho reje přimíchati.

V tom bums! jeden upadl a kec! zrovna za ním druhý, a najednou se celá řada prudce roztočila, a již se to koulelo po ledě jako homolky!

Kačenka se nemohla zdržeti a vypukla najednou ve veselý chechtot.

Ale běda! Nejbližší se po ní ohlédl, že byla nucena co nejrychleji schovat hlavu pod vodu a zmizeti.

»Vydra! Vydra!« kdosi vykřikl, a již se několik všetečků rozjelo k čepu...

Kačenka zatím byla už doma a smála se a chýchtala, že nemohla ani promluvit.

Vodník, jenž seděl jen tak v nedbalkách na bobku u plotny, se obrátil a vykuloval údivem oči.

›Tak co je? Povědej!‹ zvolal konečně netrpělivě a foukal zas do ohně, až se mu tváře nadýmaly.

›Ale to ti je podívaná!‹ smála se žínka, ›je tam spousta chasy, a všechno to rejdí a tančí, motá se a kolotá, až člověku jde hlava kolem.‹

›To se klouzají,‹ podotkl vodník a přitom povstal a míchal vařečkou polévku.

›To je krásná zábava!‹ podotkla žínka.

›Inu, možná,‹ odvětil vodník, ›ale pro nás to není! Škoda, že není led hodně slabý, aby se někdo probodil. Měl jsem aspoň někde prosekat dřvu — —‹

›I jdi,‹ vskočila mu do řeči žena, ›ty pořád jen myslíš na takové ošklivé věci —‹

›A co mám dělat?‹ prohodil vodník.

›Ještě se ptej! Tam se to tak vesele baví, a my tu spíme v podzemní díře jako syslové.‹

›Hm, tak se jdi taky klouzat,‹ ušklíbl se vodník, nesa na stůl v kamenné míse polévku.

›To se ti lehko řekne, ale kde vzít taková želízka?‹

›I heleme se!‹ řehonil se vodník, ›čeho se taky naši panímámě zachtělo!‹

›A což, kdybych chtěla také jednou jít do bálu, mezi lidmi? Jsem přece mladá —‹

Vodník vyvalil oči navrch hlavy a opakoval v hrozném úžasu: ›do — bá — lu??‹

›No, ovšem!‹ usmála se žínka. ›A musil bys mi

»I heleme se! Čeho se taky naši panímámě zachtělo!«

koupití bálové šaty, bílé rukavičky až po loket a krásný pérový vějíř —

»A co ještě?»

»Pěkné bílé střevíčky!»

Vodník se rozchechtal, až mu oči slzely.

»Co ty si všechno nevymyslíš!» divil se, »nebo se ti snad o tom zdálo?»

Žínka odvětila nakvašeně:

»A snad si nemyslíš, že jsem se málo natančila — dříve?»

»Možná, možná —

»Dříve nežlis mne stáhl pod vodu —

»Sama jsi do ní skočila — chtěla ses utopit —

»Však já bych byla zas vylezla —

»Já jsem tě jen vzal k sobě, smíloval jsem se nad tebou — a vlastně jsem ti zachránil život...»

»Pěkný život, když mi ani nepopřeješ toho klouzání!»

A dala se do pláče.

Toho vodník nemohl snést.

Rozpačité se poškraboval za ušima a pravil ko-nejšlivě:

»No, no — nějak to uděláme! Kdyby se aspoň někdo smekl pod led, hned bych mu s nohou ty brusle stáhl —

»To ty bys ovšem nejradši, na to jsi chlapík! Jen aby to nic nestálo!»

Vodník mlčel a nabíral velkou škeblí z mísy polévku.

Pobídl také ženu, ale ta mu ani neodpověděla.

Venku se pomalu smrákalo, a na ledě už bylo ticho — — —

Najednou vodník vstal a jal se strojiti.

Žínka ho zvědavě po očku pozorovala.

Když byl hotov, povídá:

»Kam jdeš?«

»Do Ždáru —«

»Co tam?«

»Inu, pro brusle, když je mermomocí chceš.«

A naraziv si vydrovici vzal z kouta hůl a šel. Když se octl nahoře, pustil se k silnici, jež vedla od Radostína na Ždár.

Měsíc v úplňku se právě vyhoupl nad černé lesy.

Vodník nebyl ještě daleko, když spatřil něco ležeti u cesty ve sněhu.

Shýbl se a vidí — brusle!

Někdo z bruslařů je tu ztratil.

Vzal je a pln radosti pospíchal zpět. Za chvíli již se s Kačenkou klouzali — — —

* * *

Měsíček svítí nad lesem a ozařuje modravým světlem lesklou hladinu rybníka i třpytný sníh kolem. Na rybníce se prohání a skotačí vodník a žínka jeho jako dvě děti.

Vůkol je úplné ticho, jen ve vzdálených škrdlovicích nebo na Karlově hafá vytrvale pes. Najednou se na hrázi objevil srnec a zadíval se na několik

vteřin na klouzající se párek, zastříhal ušima a lehkými skoky odhopkoval zpět pod hráz a zmizel konečně v černém stínu blízké smrčiny.

Osamělý měsíček pluje dále oblohou, vyhýbaje se opatrně rozsvíceným hvězdičkám, aby některou nepřevrátil a nezhasl. Těm na ledě nevěnuje mnoho pozornosti — zná je už dávno dobře — ale mžourá pozorně na vozovou lesní cestu.

Tam se něco pohybuje.

Brzy to mizí v mlázi a opět na volném prostranství se to objeví, až konečně ze záhybu hlubokého úvozu to vyjelo zvolna na bílou sněhovou pláň.

Teď v jasném světle měsíce je zcela dobře vidět člověka táhnoucího z lesa na sáňkách roští. Za ním klopýtá sněhem jeho žena, která mu chvílemi pomáhá sánky tlačit . . .

Jsou to Bendovi z bývalé pazderny pod hrází, stranou k vesnici. Benda tam nyní, co uměl chromý Matula, ostává sám a robí v zimě koštata, na něž si právě veze březové metly. Také umí vyrábět dřeváky z olšového dřeva a mnoho jiných věcí. Rád má také děti a vypravuje jim pěkné pohádky . . .

A tak jede, jede a se ženou se chvílkami pohaštějí, aby jim to lépe utíkalo. Spěchá, aby byl již doma, musí hledět dolů před sebe na cestu, aby ještě někde neupadl, a nemá ani kdy, aby pozoroval, co se kde kolem něho děje. Ale za to má jeho »stará« oči jako žihadla a střílí jimi na všechny strany. Již zdaleka postřehla, že se někdo na rybníce klouzá, ale neříkala nic, až přijeli blíže a strýc zastavil, aby si oddechl . . .

Tu bába konečně povídá:

»A že to jsou támhle na ledě ti naši haranti!«

Strýc se dívá, dívá a potom povídá:

»Ani se mně nezdá, že by to byli oni, ale já bez brejlí už nic nevidím, a jen se mi to tak mihá!«

»Já jsem je už od lesa viděla,« vece Bendová, »a hned jsem si to myslela, že to jiný nebude. Kdo pak by se taky touhle dobou tam šel ktouzat...«

»No, 'dyť není ještě tak pozdě,« mluvil strýc.

»Je už po klekání a takoví caparti mají být už dávno doma.«

»Ale jdi!« konejšil ji strýček, »jsou doma celý boží den a tak si vyběhli navečer trochu na led. Vždyť je to přece taky zdravé —«

»Co platno? Musíme je zavolat,« přerušila ho bába a rozkřikla se, až se v lesích rozléhalo.

»Frantíku! Boženko!«

Domněle děti se rázem ztišily a zastavily. Vidouce, že jsou pozorovány, rozjely se rázem k čepu a šups! už byly ve vodě!

Strýček zkoprněl, a bába vyjekla leknutím:

»Ježíši — — spadli do vody!«

A horem pádem pospíchala na led. Strýc ovšem za ní, až mu po ledě podkůvky cvakaly.

Upachtění a udýchání doběhli konečně k čepu.

Koukají, hledají — nikde nic!

Po dětech nikde ani památky.

»Jsou pod ledem!« lomila bába rukama, »běž honem pro hák!«

›To se dávno utopí, než se vrátím s hákem,‹
mínil strýc, ale vida nezbytí běžel přece.

Bába zatím běhala kolem čepu, lomila rukama a
naříkala.

Strýček přiběhl s hákem. Lovil a lovil docela marně.
Bába naříkala čím dál více.

Strýček toho měl konečně dost — toho lovení
i bédování — a povídá najednou:

›Kdo pak ví, jestli to byly naše děti!‹

Bába se zarazila, ale honem vyjela:

›A kdo pak by to byl?‹

›No, lidí je na světě mnoho,‹ podotkl strýc moudře,
›podíváme se raději domů, tohle je marná práce.
Beztoho jsou doma!‹ A vzal hák a šel zpět.

›Jen aby Pánbů' dal!‹ povzdechla bába, šourajíc
se za strýčkem k sánčkám, ale neustále se ohlížejíc.

Najednou se na půl cestě od strýčka odrazila a
pustila se rovnou k pazderně . . .

Strýček se zatím zapřáhl do sáněk se svým březovím a táhl ze všech sil, jen aby byl už doma a věděl,
co a jak.

Nedojel však ještě daleko, když mu bába již běžela
naproti, volajíc radostně už zdaleka:

›Jsou doma! Pojď honem!‹

›Co pak — honem,‹ myslil si strýc, ›jen když
jsou doma, tak je to všechno zas v pořádku.‹

A jel docela pomalu.

Zatím vyběhly za bábou i děti a zapřáhly se samy
do sáněk. Hned to bylo na dvorku.

Toho večera i při chudličké večeři byli v chaloupce všichni jak náleží spokojeni. Jen bába se časem otřásla a pravila:

›Až mně mráz po zádech běží, když si na to leknutí vzpomenu!‹

›Ale co to bylo?‹ opakoval strýc už po kolikáté, až konečně na to přišel:

›Nic jiného to nemohlo být než vodník!‹

A při tom zůstalo.

Strýček pak celý večer vypravoval dětem o vodníkovi, a děti to rády poslouchaly!

Bába potom všude vypravovala, jak viděli na Dářku vodníka, ale nikde jí to nechtěli věřit, ještě se jí smáli.

›To je teď svět,‹ říkávala, když přišla rozmrzelá domů, ›ti lidé teď už ničemu na světě nevěří!‹

Ale strýc věřil a děti taky, a od té doby se bály jít k rybníku.

Ve skalní říši.

Byl jeden král, měl syna, kterého dal všem vědám a uměním vyučiti a poslal ho potom do světa na zkušenou.

I vydal se princ s nevelkou družinou jednoho dne na cestu a přijeli až do skalní říše, jež byla již na samém konci království.

Žili tam jen samí skřítkové.

„Ti nás jistě nečekají!“ mnil princ a těšili se, jak překvapí ten malý národ.

Ale nepřekvapil.

Skřítkové byli chytří a se svých vysokých hor měli také daleký rozhled. Brzy se toho dověděli a svolali radu, co dělati.

Uradili se, že ho nejprve musí řádně a slušně přivítati, a ustanovili u všech cest strážce.

A tak téhož odpoledne strýček Kašpárek vystoupil se dvěma sousedy na nejvyšší vrchol ve skalní říši

a když byl nahoře, ještě se vyšplhal na vysokou borovici, která tam vyrůstala z hluboké rozsedliny skalní. Tu se rozhlíží kolem a kolem.

Měl pěkný rozhled, a že toho dne bylo neobyčejně jasno, bylo též viděti hodně daleko.

Kopce a údolí, rozsáhlé lesy i úrodné roviny, města i vesnice, rybníky a řeky se střídaly do nekonečna. Ba vypravovalo se, že je prý odtud viděti i věže hlavního města, kde sídlil sám král. A to bylo také hlavní příčinou, proč soused Kašpárek vylezl tak vysoko: chtěl viděti až do hlavního města a hned to sousedům skřítkům oznámiti, kdyby vyjel princ z hlavního města . . .

›Beze mne se tam nesmějí ani hnouti,‹ povídal sousedům Palečkovi a Broučkovi, ›hned je zmerčím a dám shora znamení!‹

A tak když byl strýček Kašpárek nahoře, až na samém vršku borovice, nasadil si hned brýle a zadíval se nejdřív v tu stranu, kde leželo hlavní město.

Díval se dlouho a potom, nic nevidá, sundal brýle, pořádně je šátečkem očistil, nasadil na nos a díval se opět dlouho a dlouho.

Sousedé dole čekali.

Ale strýček nic neviděl a bručel si:

›Hm, to je divné, přece je dnes jasno, a brýle mám dobré — nikde nic! No, nic nedělá. Počkáme, počkáme, však není co dělati. A zakouříme si, aby nám to lépe utíkalo!‹

A vytáhl z kapsy malou dřevěnku, nacpal a zapálil. Pěkně se mu to hulilo!

Sousedé Brouček a Paleček dole čekali.

Když jim to bylo již dlouhé a mrzuté, a strýček pořád nic neoznamoval, volali na něho nahoru:

›Tak, strýčku, vidíš něco?‹ ptal se Brouček.

›Ale kdež,‹ odvětil strýc, ›docela nic není vidět!‹

›Tak tedy ještě nejede?‹ zvědál Paleček.

›Bodejť by jel!‹ smál se strýc nahoře, ›to bych ho přece musil vidět!‹

›No, tak jen měj dobrý pozor!‹ napomínal ho Brouček.

›A ať se nám odtamtud ani nehneš, abys nic nepropásl!‹ doložil Paleček.

›To víte,‹ ozval se strýc, ›však já to vím — buďte bez starosti!‹

Sousedé odešli a pustili se doů k městu. Bylo jim hned zdaleka nápadno, že se ve městě zvoní a s věží i domů vlají národní prapory, ale nevšimli si toho. Až teprve, když přišli blíže a slyšeli, jak i hudba hraje a národ skřítkův provolává slávu — tu se jim konečně v hlavě rozbřesklo!

›A že princ přijel?‹ povídá Brouček.

›Už je tomu tak!‹ dodal Paleček.

›Není pochybnosti, už je tady!‹ zvolali oba a úprkem se hnali k městu, jsouce náramně zvědaví, je-li jejich domněnka správná.

A byla.

Princ přijel opravdu — jenže zavítal sem s opačné strany, než jak se očekávalo.

Princ se ovšem trochu mrzel, že se mu nepodařilo

malý nárůdek překvapiti, ale zato byl sám velice překvapen okázalým a srdečným přivítáním, jehož se mu dostalo.

To se mu velice líbilo, a byl docela spokojen, a že byl spokojen, i všecko ostatní se mu líbilo.

»Máte tady úhledné příbytky a políčka i zahrádky ve vzorném pořádku,« pravil, »ale zvláště se mi líbí, že jsou všude pěkné školy a že dbáte vzdělání, jež je pravou ozdobou člověka!«

Skřítkové měli radost a proto s takovým jásotem prince doprovázeli k zámku, kde sídlil jejich vlastní král, jenž panoval ve skalní říši. Král ten se jmenoval Milánek a byl zrovna tak maličký jako ostatní skřítkové.

Když byl zpraven o tom, že tak vzácný host jede ho navštívit, ihned vsedl do svého dvorního kočárku, vyjel vzácnému princí, svému hosti, vstříc a přivítal ho s velikou okázalostí a srdečností.

Potom si odvedl milého hosta do svého královského paláce, kde ovšem byla slavná hostina!

Při hostině se rozpředl rozhovor o vzdělání a práci, a kdosi prohodil:

»Kdo pak bude pracovat, když všichni budou učení?«

Princ ihned odpověděl:

»Vzdělání nepřekáží práci, ale podporuje ji. Nikde jsem neviděl, že by vzdělání lidé nechtěli pracovat, a všude ve vzdělaných krajinách viděl jsem veliký rozkvět hospodářství, průmyslu i obchodu, naproti tomu se divoší a lidé zanedbaní, kterým se nedostalo žádného vzdělání, vyhýbají práci —«

Potom přišla řeč na město a okolí, a princ si přál shlédnouti světoznámé skalní město s jeho podivuhodnými skalními útvary a zajímavým vodopádem.

›Do skal nás zavedou a nejlépe provedou sousedé Brouček a Paleček,« podotkl král Milánek.

›A co se týče vodopádu,« podotkla paní králová,
›s tím nejlépe prý umí zacházeti strýc Kašpárek.«

Sotva zaslechli sousedé o Kašpárkovi, vytratili se ze zámeckého dvora na ulici a již pádí, jako by jim chalupa hořela.

Vzpomněli si na ubožáka!

›A že tam ještě sedí?!« povídá Brouček.

›Ba, že je tomu tak!« přisvědčil Paleček.

›Pro pána krále!«

A již přidali opět do kroku a letěli, jen se jim hlavičky klepaly a dřeváčky klapaly.

Doběhli k vrchu, vylezli nahoru a opravdu!

Strýc Kašpárek dosud seděl na nejvyšším vrcholku stromu, cpal si už asi desátou dýmku, vrtěl sebou nepokojně — neboť ho tvrdá větev tlačila — přes tu chvíli čistil brýle, oči si mohl vykoukat, ale nic a nic pořádku neviděl...

›To jsem blázen, že nejede!« bručel si již rozmrzele. Byl by už velice rád slezl dolů, ale byl pamětliv slov, jež mu Paleček byl řekl: ›ať se mi odtamtud ani nehneš, abys nic nepropásl.«

No, a to nemohl přece udělati!

Vtom se dole ozvaly kroky a hlasy.

Někdo volá:

›Polez dolů, strýče! Princ už dávno přijel. Pospěš si, ať taky ještě něco uvidíš!‹

Tohle strýček slyšet, div leknutím nesletěl se stromu. Jen tak tak že se zadržel.

›No, tohle je pěkné! To jsem to vyvedl!‹ bručel si a sypal se rychle dolů.

›Ale jak je to jen možné, že jsem vůbec nic neviděl?‹ divil se, když se ocitl dole, a sousedé se mu smáli. Bylo mu trochu hanba.

›Inu, nediv se,‹ vysvětlovali mu, ›princ přijel znenadání s druhé strany —‹

›Však proto!‹ povídá Kašpárek, ›to jsem ho ovšem nemohl vidět!‹

A v hlubokém zamyšlení cupal za sousedy.

Ale po chvíli přece mu to nedalo, povídá:

›Víte, co si myslím, přátelé?‹

›Nuže!‹

›Myslím si, že tyhle mé brýle přece jen špatně ukazují.‹

›To je možné!‹

›A víte, co si ještě myslím?‹

›Nevíme!‹

›Tak vám to povím. Myslím si, kdybych si byl takhle vzal s sebou nahoru dalekohled, panečku! to by mohl přijet princ třeba desetkrát znenadání a od kterékoli strany, že by mi byl přece jen neušel.‹

Sousedé mu přisvědčili, a Brouček jen podotkl, že by byl nejlepší dalekohled hvězdářský, a Paleček doložil:

»Co tam, to tam, o to hlavy nelam!«

A pospíchali do hradu, neboť tam bylo dnes celé město, a hrála tam hudba.

Kašpárek se tajně těšil, že snad přece ještě prince spatří, ale už se mu to nepodařilo. Princ zůstal již při hostině v komnatách, a tam ovšem každý nesměl . . .

Zato se strýc Kašpárek dověděl, že bude druhého dne »spouštět vodopád«, a to byla jeho radost. Opět se rozveselil a ještě navečer běžel nahoru k nádržce, kde se shromažďovala voda, aby se přesvědčil, je-li vše v úplném pořádku.

Bylo.

Ale strýc přece jen samou radostí a starostí celou noc nespál a ráno, jakmile se trochu rozbřesklo, už běžel na své stanoviště a čekal, až se mu dá znamení, aby to spustil. To měl již smlouveno se svými přáteli Broučkem a Palečkem.

»Jakmile se princ se svou družinou objeví pod skalami,« pravil Brouček, »já na skále naproti budu mávat praporkem — «

»A já zahvízdnu,« podořkl Paleček.

»V tom okamžiku vytáhneš stavidlo,« doložil Brouček a Paleček přísně doložil:

»Ale ne, abys zas něco vyvedl! Nesmíš se odtamtud ani hnouti, abys nepropásl vhodný okamžik!«

Tak se domluvili, a strýc tedy čekal na svém místě, pohlížeje chvílemi k protější skále, neobjeví-li se tam již Brouček a Paleček . . .

Ale hodina za hodinou mýjela, a kde nic, tu nic.

Slunce toho dne pěkně hřálo a na strýčka, jenž po celou noc oka nezamhouřil, pomalu přicházela dřímota.

Ale přemáhal se. Nacpal si už po kolikáté dýmku a kouřil.

Zvonilo poledne, strýček honem něco pojedl, napil se horské vody a opět čekal a čekal.

Když opět mřjela hodina za hodinou, a nikdo nešel, bručel si mrzutě:

›Tohle jsem opravdu již blázen. Snad se zas princ nepustil na jinou stranu, a já tu budu do večera dřepět nadarmo. Ba že tomu již tak bude! Nejlépe udělám, když si trochu zdřímnu!«

A strýc si lehl do husté trávy, jež příjemně chladila, a za chvíli usnul.

Tou dobou právě přijel princ do skal a blížil se již k vodopádu.

Brouček i Paleček byli na svém místě a čekali jen, jak se princ se svou družinou objeví pod skalami.

A když se to za malou chvíli stalo, a princ se objevil dole pod skalami, Paleček pronikavě zahvízdal a Brouček mával praporečkem tak horlivě, až se všecek prohýbal.

Ale nahoře u vodopádu nic!

Princ už byl dole a blížil se vodopádu, jeho družina plná očekávání pohřžela vzhůru, Paleček opět pronikavě zahvízdal a Brouček mával svým praporečkem, až ho už ruka bolela.

Ale nahoře pořád ještě nic.

A byl nejvyšší čas, neboť princ s králem i králov-

»Polez dolů, strýče! Princ už dávno přijel.«

nou skřítků již stáli pod vodopádem, hleděli všichni a dychtivě očekávali div přírody . . .

Paleček se mohl uhvízdat — nic platno.

Nahoře pořád nic a nic a nic, vodopád byl jako zakletý, a skála nevydala ani krůpěje vody.

Tu měl Brouček spásitelný nápad.

Odhodil praporeček, oběhl skalinu a šplhal nahoru k vodopádu. Paleček za ním!

Když se vydrápali nahoru, spatřili strýce Kašpárka sice na místě, ale spal jako nemluvíátko v peřince . . .

»Hned jsem si to myslil!« pravil Brouček všecek udýchán.

»Nech ho spát!« šeptal Paleček významně a skočiv k nádržce, nazdvihl stavidlo, a již se nadržená voda s hukotem a hrkotem valila po skalinách dolů rozstříkujíc se v tisíce třpytných krůpějí a hrajíc všemi barvami v jasné záři sluneční.

Princ i jeho průvodci byly nadšení a nemohli se na ten div přírody ani dosti vynadívati. Všechno to jásalo, jen strýc Kašpárek spal jak dudek.

No, nechali ho spát, a když se princ pustil dále do labyrintu skal, spustil Brouček stavidlo, a pustili se s Palečkem dolů . . .

Slunce se pomalu již chýlilo k západu, když se strýc Kašpárek probudil. Promnul si oči; zív! a rozhlédl se pomalu kolem.

Nemohl se hned vzpamatovati, kde vlastně jest, ale když spatřil nádržku, vzpomněl si:

»Hoho!« povídá si, »vždyť jsem měl spustit vodopád. Zdalí pak jsem to nezaspal?«

A ohlédl se po slunci.

›No,‹ povídá, ›slunce ještě není tak vysoko, nebude ani dosud poledne!‹

(Strýček si spletl strany světové a myslel, že je ráno.) ›To by nebylo tak zlé! Voda je nadržena, tak až si pan princ přijde — já ho nepropasu!‹

A zapálil si dýmčičku a hulil vesele. Jen mu bylo divno, že slunce nevystupuje nahoru, ba spíše se sklání.

›To je divné, co se to dnes děje. Buďto se já pletu, anebo slunce — ale spíše ono!‹

Slunce však jeho rozumování nedbalo a klonilo se pořád níž a níže, až docela zapadlo.

›Co teď?‹ bručel strýc, ›princ už asi nepřijde, ale já se nemohu odtud hnouti, na to není ani pomyšlení!‹

A strýc se zahalil ve svůj plášť a uložil se zas ke spaní.

Král, královna, princ a všecko dvorní panstvo se dávno vrátili ze skal a bavili se po skvělé hostině dlouho do noci . . .

Měsíček se dávno vyhoupl nad tmavé lesy a svým stříbrným svitem ozařoval pochmurné skály, jež jako tajemní obři se tu sešly k tajné poradě.

Nad vodopádem se znenadání objevily dvě osobičky, Brouček a Paleček. Plížily se blíž a blíže, až stanuly tiše nad spícím strýčkem.

Brouček, domnívaje se, že se Kašpárek od rána ještě neprobudil, šeptal Palečkovi:

›To je spáč — ten by zaspal soudný den!‹

»Však my ho probudíme!« usmál se Paleček.

Potom rozprostřel vedle jakousi houni, spícího Kašpárka na ni zlehounka položili, nesli ho opatrně dolů, složili ho zrovna pod vodopád a chychlajíce se vrátili se opět nahoru.

Strýček spal, jako by ho do vody hodil. Vtom shora něco začalo hučet a šumět, a již voda, rozstříkujíc se v tisícové krůpěje, v okamžiku tak důkladně pokropila ospalého strýčka, že vyskočil jako tajným perem vymrštěn a utíkal a utíkal, až se mu hlava třepala . . .

A nad skalami zněl veselý smích potutelných kamarádů . . .

Na štěstí se o této příhodě nikdo nedověděl, ani král, ani králová, ani princ, a tak druhého dne byl opět strýc Kašpárek v jejich průvodu, nesa na zádech batoh s potravinami a na ruce objemný košík s mnohoslibnými lahvemi.

Vznešená společnost si totiž usmyslila toho dne podniknouti celodenní výlet do podzemní krápníkové říše a svěřila strýčkovi zásobování, což nebylo malým vyznamenáním.

Strýc měl z toho ovšem náramnou radost, ale přece byl po včerejší příhodě jaksi schlíplý a malomluvný. Snad měl také strach, aby mu zlomyslný osud zas něco nemilého neprovedl . . .

Šťastně se všichni dostali do tajemné podzemní říše. Ohromné krápníky jako mohutné sloupy podpíraly vysoké klenby, a dole pod nimi v záři pochodní se leskla temná hladina podzemních vod. Podivuhodné útvary krápníkové překvapovaly je na

každém kroku, takže princ nevycházel ani z podivu a úžasu. Konečně přišli do nádherného sálu, kde se jim obzvláště zalíbilo. I rozhodli se, že zde budou obědvati. Poněvadž však na oběd bylo ještě příliš záhy, zanechali tam strýčka, aby zatím vše pěkně připravil, a nařídili mu, aby se s toho místa ani nehýbal.

Strýc usedl na nízký krápník a čekal. Soplečnost se vzdálila, pochodně zhasly, a strýc byl v úplné tmě. Ani si nepovšiml, že shora naň kape vápenná voda, jež pomalu pokrývala jeho klobouk bílou korou a stékala mu po zádech dolů . . .

Společnost zatím šla dál a dále, až vnikla do samého středu podzemní říše. Tam je čekalo velmi milé překvapení. Vládce podzemních skřítků se svou družinou je očekával v nádherném sále, lesknoucím se zlatem, stříbrem a drahými kameny v záři tisíců světél, a připravil jim nádhernou hostinu . . .

Což divu, že si panstvo na milého strýce s jeho zásobami ani nevzpomnělo!

A chudák strýc čekal a seděl a nehnul se po celý ten čas, obávaje se učiniti jen jediný krůček, aby nesletěl do vody nebo do propasti, neboť vůkol byla úplná tma.

A vápenná voda zatím bez přestání naň kapala a pokrývala ho celého bílou korou . . .

Zatím se princ a jeho přátelé dávno vrátili domů; podzemní skřítkové je vyvedli mnohem kratší cestou na světlo denní, a nyní se bavili v zámku různými hrami a kratochvilemi a společně se veselili hodně dlouho do noci.

Skřítkové Brouček a Paleček se marně sháněli po strýci Kašpárkovi, nebylo po něm nikde ani potuchy. Když pak se ani druhého dne neobjevoval, šli přímo ke králi a oznámili mu, že se strýc snad ztratil

»I pro pána!« zvolal král uleknutě, »a že tam ještě sedí u těch zásob!«

»Už je tomu tak,« souhlasili oba a hned se pustili do podzemí ho hledat. No, rozžali si tam dole pochodně a hledali, až se dostali na ono místo, kde měl být oběd, ale po ubohém Kašpárkovi ani pohádky.

Jen uprostřed síně seděla jakási bílá ztrnulá postava a vedle ní batoh i košík. Tu pochopili, že je to nešťastný Kašpárek — byl už z něho učiněný krápník.

Podařilo se jim však přivést ho k životu, a vedli ho přímo ke králi. Z toho mělo panstvo nemalé vyražení, a král obdarovav hojně Kašpárka nazval ho »dvorním krápníkem«.

Princ druhého dne odejel a vzpomínal vždy s potěšením na své příhody ve skalní říši.

OBSAH:

	<i>Str.</i>
<i>Čarovné ptáče</i>	<i>3</i>
<i>O třech sestrách</i>	<i>19</i>
<i>O Květušce</i>	<i>35</i>
<i>Vodníková nevěsta</i>	<i>50</i>
<i>Vodník v Dárku</i>	<i>63</i>
<i>Ve skalní říši</i>	<i>75</i>
